

Huiswerk op het Broeklandcollege als schakel in het onderwijsleerproces

Afstudeeronderzoek van Rens van der Lubben
Fontys Lerarenopleiding Sittard
Opleiding geschiedenis
Studentnummer: 2103528
Augustus 2013

Begeleider: Frank Crasborn
Tweede beoordelaar: Maurice Heemels

HUISWERK

**IK NEEM DE AFWAS
TOCH OOK NIET
MEE NAAR SCHOOL**

Loesje

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	6
1.1 Achtergrond en probleemstelling	6
1.2 Context	7
1.2.1 <i>Het Broeklandcollege</i>	7
1.2.2 <i>Het Cals College</i>	8
1.3 Onderzoeksdoel en relevantie	9
1.4 Onderzoeksvragen	9
2. Literatuuronderzoek	11
2.1 Definitie en functie van huiswerk	11
2.1.1 <i>Begrip Huiswerk</i>	11
2.1.2 <i>Functie van Huiswerk</i>	12
2.2 Criteria voor effectieve huiswerkopdrachten	13
2.2.1 <i>Huiswerk als leermiddel</i>	13
2.2.2 <i>Interessant maken van huiswerk</i>	14
2.2.3 <i>Differentiëren</i>	14
2.3 Componenten van huiswerkdidactiek	15
2.3.1 <i>Opgeven van huiswerk</i>	16
2.3.2 <i>Maken van huiswerk</i>	16
2.3.2.1 <i>Tijd</i>	16
2.3.2.2 <i>Kwalitatieve tijd in het gedrang</i>	17
2.3.2.3 <i>Werkhouding leerling</i>	18
2.3.2.4 <i>Omgeving</i>	18
2.3.2.5 <i>Tijdstip</i>	19
2.3.2.6 <i>Concentratieproblemen</i>	19
2.3.2.7 <i>Huiswerk en ouders</i>	19
2.3.3 <i>Evaluatie van huiswerk</i>	19
2.4 Huiswerkmoeilijkheden en begeleiding	21
2.4.1 <i>Rol van de school</i>	22
2.4.2 <i>Begeleiding door docenten</i>	22
2.4.3 <i>Huiswerkbegeleiding op school</i>	22
3. Analyse schooldocumenten	24
3.1 Onderzoeksvraag	24
3.2 Methode	24
3.3 Resultaten	24
3.3.1 <i>Visie en beleid</i>	28
3.3.2 <i>Didactiek</i>	28
3.3.3 <i>Belasting</i>	28
3.3.4 <i>Begeleiding</i>	28
3.3.5 <i>Controle</i>	29

4 Praktijkonderzoek Broeklandcollege	30
4.1 Context	30
4.2 Respondenten	30
4.3 Onderzoeksinstrumenten	30
4.4 Dataverzameling en analyse	31
4.5 Resultaten	31
4.5.1 <i>Leerlingen</i>	31
4.5.1.1 Beleving en motivatie	33
4.5.1.2 Studiegewoonten	33
4.5.1.3 Omgeving	34
4.5.1.4 Begeleiding	34
4.5.2 <i>Leraren</i>	35
4.5.2.1 Perceptie schoolbeleid	38
4.5.2.2 Opgeven en nakijken	38
4.5.2.3 Motivatie leerlingen	38
5. Conclusie, discussie en aanbevelingen	39
5.1 Conclusie	39
5.2 Discussie	40
5.2.1 <i>Visie en beleid</i>	40
5.2.2 <i>Criteria voor effectieve huiswerkopdrachten leerlingen</i>	40
5.2.3 <i>Huiswerkdidactiek</i>	41
5.2.4 <i>Maken van huiswerk</i>	42
5.2.5 <i>Begeleiding bij huiswerkmoeilijkheden</i>	42
5.3 Aanbevelingen	44
 Samenvatting	 46
 Literatuurlijst	 48
 Bijlagen	 51
a. Vragenlijst leerlingen	51
b. Vragenlijst docenten	52
c. Nawoord	53

Voorwoord

In het schooljaar 2009-2010 heb ik mijn LIO-stage gelopen op het Broeklandcollege te Hoensbroek. Het Broeklandcollege is een VMBO-school en destijds onderdeel van de scholengemeenschap Carbooncollege. Op deze school gaf ik les in de vakken Geschiedenis en Mens & Maatschappij¹. Tegenwoordig werk ik op het Cals College te Nieuwegein.

Het onderwerp huiswerk heeft altijd mijn interesse gehad, omdat het voor leerlingen regelmatig weerstand oproept en je daar als docent op moet inspelen. Toen de directie van het Broeklandcollege aangaf een kwaliteitsslag te willen maken ten aanzien van huiswerk als schakel in het onderwijsleerproces wilde ik hier graag een bijdrage aan leveren. Ik zag dit voornemen als een kans om mijn professionele ontwikkeling op dit gebied als leraar, die elke dag met het opgeven en nakijken van huiswerk te maken heeft, een impuls te geven.

Bij het opzetten en uitvoeren van dit onderzoek heb ik vanuit verscheidene hoeken hulp gekregen. Graag wil ik mijn collega's op het Broeklandcollege bedanken, met name mijn stagebegeleider Erik Molnar. Ook de begeleiding vanuit Fontys van Frank Crasborn wil ik hierbij noemen. Ook thuis heb ik van mijn vriendin Yara Plasman veel steun ondervonden bij het schrijven van dit rapport.

¹ In de onderbouw wordt geen apart Aardrijkskunde en Geschiedenis gegeven. Daar wordt het vak Mens & Maatschappij gegeven, welke een mix tussen Geschiedenis en Aardrijkskunde betreft.

1. Inleiding

1.1 Achtergrond en probleemstelling

Enkele jaren geleden werd het Broeklandcollege te Hoensbroek geconfronteerd met teleurstellende eindexamenresultaten. Een belangrijke oorzaak hiervan was onder meer de geconstateerde lage motivatie van leerlingen voor het volgen van onderwijs. Een en ander vormde voor de Inspectie van het Onderwijs aanleiding om de school aan te sporen de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Om beter inzicht te krijgen in de motivatie en huiswerkgewoonten van leerlingen in relatie tot een aantal aspecten van het onderwijs van het Broeklandcollege voerde de school zelf onder andere een inventariserend onderzoek uit onder eindexamenleerlingen in het vierde leerjaar.² Omdat volgens de directie huiswerk als schakel in het onderwijsleerproces een belangrijke bijdrage kan leveren aan het verhogen van de leerprestaties besloot de directie van het Broeklandcollege om de huiswerkpraktijk- en beleving van leerlingen en docenten van het Broeklandcollege in kaart te brengen.

Behalve de hierboven genoemde verlegenheidssituatie van de school vormde ook de eigen 'huiswerkervaring' van de onderzoeker, in de rol van leraar van leerlingen, een belangrijke aanleiding voor het opzetten van dit afstudeeronderzoek. De praktijkervaring als docent riep bij de onderzoeker een aantal wezenlijke vragen op die bij het vormgeven van het huiswerkproces een rol spelen: Welk type huiswerk motiveert leerlingen? Is er sprake van een didactiek om leraren te helpen huiswerk als schakel in het onderwijsproces effectiever te maken? Welke studiegewoonten hebben leerlingen bij het maken van huiswerk? Hoe kunnen leerlingen met huiswerkmoeilijkheden geholpen worden?

Op basis van een beter inzicht in de huiswerkpraktijk en de motivatie, beleving en gewoonten van leerlingen en leraren op dit punt kunnen mogelijk aanbevelingen voor verbetering geformuleerd worden. Een verbetering van de huiswerkpraktijk op het Broeklandcollege zou een belangrijke impuls voor verbetering van de eindexamenresultaten kunnen betekenen en daarmee indirect ook van het imago van de school.

De auteur van dit onderzoek werkt ten tijde van het schrijven van dit rapport (mei-juni 2013) niet meer op het Broeklandcollege, maar inmiddels ruim tweeëneenhalf jaar op het Cals College in Nieuwegein. Vandaar dat ook schooldocumenten over huiswerkpraktijken op deze school betrokken zijn bij het onderzoek en de ervaringen met huiswerk van de onderzoeker als leraar op het Calscollege zijn meegenomen bij het

² De resultaten van dit onderzoek zijn opgenomen in de bijlage.

formuleren van aanbevelingen voor het Broeklandcollege. Hieronder wordt daarom ook een korte beschrijving van het Cals College in Nieuwegein gegeven.

1.2 Context

1.2.1 Het Broeklandcollege

Het Broeklandcollege ligt in Hoensbroek en is op moment van schrijven onderdeel van LVO Parkstad.³ Dit is een bestuurlijk samenwerkingsverband van een vijftal scholengemeenschappen in Hoensbroek, Heerlen en Brunssum. Het Broeklandcollege is een VMBO-school met een gemengde en een theoretische leerweg. Op de school worden leerlingen voorbereid op hun leerroute naar middenkaderopleidingen (niveau 3 en 4) in het middelbaar beroepsonderwijs of doorstroming naar HAVO 4. Voor de doorstroom naar HAVO 4 is er een speciale opstroomklas HAVO opgezet. De leerlingen op Broekland volgen de eerste twee jaar het onderwijs in samenhangende leergebieden. Binnen de leergebieden oriënteren de leerlingen zich al in de onderbouw op de sectoren zorg en welzijn, economie en techniek.

Het LVO Parkstad-bestuur geeft aan gedifferentieerd onderwijs te willen aanbieden. Een van de zes onderwijskundige speerpunten daarbij is onderwijs op maat. Dit omschrijft de organisatie als volgt: "Daarbij zal het geboden onderwijs moeten passen bij en rekening moeten houden met de verschillen die er zijn: elke leerling heeft een competentieprofiel en ieders talenten moeten ten volle benut worden". Deze formulering wordt ook gehanteerd in het Schooljaarplan 2009-2010 van het Broeklandcollege. Dit roept de vraag op in hoeverre het speerpunt om het onderwijs meer te laten aansluiten bij de individuele leerling, ook waarneembaar is in de huiswerkpraktijk van het Broeklandcollege.

Bijna de helft van de leerlingen van het Broeklandcollege komt uit Hoensbroek en omgeving.⁴ Wat betreft de gezinsachtergrond van de leerlingen van deze VMBO-school is er sprake van relatief veel gezinnen met een laag inkomen. Ook is er in deze regio van Limburg een relatieve hoge werkloosheid, zo blijkt uit de statistieken van het CBS.⁵ De meerderheid van de docenten op het Broeklandcollege is boven de veertig jaar.⁶ Het aantal docenten boven de veertig ligt op de school iets boven het landelijk gemiddelde.

³ Tijdens het onderzoek was het Broeklandcollege een locatie van het Emmacollege. Het Emmacollege, Romboutcollege en Sint-Janscollege vormden samen een scholengemeenschap onder de naam Carbooncollege. In 2012 is deze scholengemeenschap gefuseerd met het Grotiuscollege en besloten ze verder te gaan onder de naam LVO Parkstad. Onder LVO Parkstad is het Broeklandcollege weer een eigen school en geen onderdeel meer van het Emmacollege.

⁴ Vensters voor verantwoording - http://www.schoolvo.nl/?p_schoolcode=41391-05FJ-001# (Onder kopje Algemeen, Marktaandeel / voedingsgebied)

⁵ Centraal Bureau voor de Statistiek - www.cbs.nl

⁶ Vensters voor verantwoording - http://www.schoolvo.nl/?p_schoolcode=41391-05FJ-001# (Onder kopje Bedrijfsvoering, Personele Leeftijdsopbouw)

De onderzoeker heeft tijdens zijn stageperiode op het Broeklandcollege tijdens werkoverleg en informele gesprekken in de praktijk ervaren dat de bereidheid tot verandering en meegaan met de ontwikkelingen op gebied van vakdidactiek variëren per docent. Zo heeft de onderzoeker tijdens deze periode bijvoorbeeld gekeken hoe collega's omgingen met gebruik van het smartboard en het inzetten van audiovisueel materiaal zoals YouTube video's en afbeeldingen gevonden op internet. Dit omdat het gebruik van nieuwe lesmethodes binnen de opleiding van de onderzoeker duidelijk naar voren kwam en de onderzoeker uit interesse ervaringen heeft uitgewisseld met collega's. Oudere docenten gaven daarbij aan dat ze het lastig vonden om mee te gaan met de ontwikkelingen op het gebied van vakdidactiek. Het kleine docententeam van het Broeklandcollege kent veel collegialiteit, waardoor de onderlinge samenwerking meestal prettig verloopt. Dit heeft de onderzoeker aan den lijve in de praktijk mogen ervaren.

1.2.2 Het Cals College

Het Cals College is een brede scholengemeenschap met twee locaties: een voor HAVO/VWO in Nieuwegein en een voor VMBO/HAVO en onderbouw Atheneum in IJsselstein. van de twee locaties van het Cals College. Het Cals College is een cultuurprofielschool. Leerlingen kunnen zich uitgebreid ontwikkelen op gebied van dans, muziek, drama, film en beeldende kunst. Daarnaast beschikt het Cals College over een Technasium, wordt er tweetalig onderwijs gegeven en vinden er internationale uitwisselingen plaats. Daarmee is het Cals College een actieve school waar leergericht en vernieuwend wordt gewerkt.

De focus ligt op het ontplooiën en laten groeien van de leerling. De school wilt leerlingen de gelegenheid stellen meer uit zichzelf te halen in de dagelijkse lespraktijk. Een begrip dat de school hierbij hanteert is "stretching"; leerlingen verder laten kijken dan ze uit zichzelf zouden doen, oprekken, vanzelfsprekend zonder daarbij het elastiek kapot te trekken. "Stretching" wordt toegepast op huiswerk, waarbij de leerlingen bevorderd worden om ook thuis zelfstandig het onderste uit de kan te halen wat betreft kennis en vaardigheden. Zo zijn er speciaal huiswerkopdrachten gecreëerd om stretching te realiseren.

1.3 Onderzoeksdoel en relevantie

Er is op het Broeklandcollege onvoldoende zicht op de manier waarop leerlingen en leraren omgaan met huiswerk. Om een bijdrage te leveren aan de verbetering van huiswerk als schakel in het onderwijsproces is het nodig hier beter inzicht in te verkrijgen. Het doel van het onderzoek is de kennis over huiswerkbeleving en huiswerkpraktijk van leraren en leerlingen op het Broeklandcollege te verdiepen. Op basis van de onderzoeksbevindingen kunnen mogelijk aanbevelingen worden gedaan om het huiswerkbeleid en de huiswerkpraktijk op het Broeklandcollege te verbeteren.

1.4 Onderzoeksvragen

Bovenstaande probleemstelling en onderzoeksdoel leiden tot de volgende hoofdvraag: *"Hoe kijken bij het Broeklandcollege leerlingen en leraren tegen huiswerk aan en hoe gaan ze er mee om?"* Deze hoofdvraag is opgesplitst in een aantal deelvragen, die via literatuurstudie, analyse van schooldocumenten van zowel Broeklandcollege als het Calscollege en via empirisch onderzoek in de praktijk van het Broeklandcollege zullen worden beantwoord.

A. Deelvragen voor literatuurstudie

- 1. Wat is huiswerk en welke functie heeft het?*
- 2. Aan welke criteria moeten effectieve huiswerkopdrachten voldoen?*
- 3. Welke componenten spelen een rol in de didactiek van het huiswerk?*
- 4. Welke huiswerkmoeilijkheden ervaren leerlingen en welke begeleidingsmogelijkheden zijn er?*

B. Deelvraag voor documentanalyse

- 5. Wat is in schriftelijke documenten vastgelegd over beleids- en uitvoeringsaspecten van huiswerk op het Broeklandcollege en het Cals College?*

C. Deelvragen voor vragenlijstonderzoek op Broeklandcollege

Leerlingen

- 6. Hoe ervaren leerlingen het maken van huiswerk?*
- 7. Welke studiegewoonten hebben leerlingen bij het maken van huiswerk?*
- 8. (Hoe) ervaren leerlingen de invloed van de thuissituatie bij het maken van huiswerk?*
- 9. Hoe ervaren leerlingen huiswerkcontrole en huiswerkbegeleiding?*

Leraren

10. *Vinden leraren dat de school een herkenbare huiswerkvisie en -beleid heeft?*
11. *Hoe gaan leraren om met huiswerk? (Opgeven en nakijken)*
12. *Hoe percipiëren leraren de motivatie van leerlingen voor huiswerk?*

2. Literatuuronderzoek

In dit hoofdstuk wordt via literatuurstudie een antwoord gegeven op de eerste vier deelvragen. Er is in Nederland al veel onderzoek gedaan naar aspecten van huiswerk. Bij de beantwoording van de eerste vier deelvragen wordt gebruikt gemaakt van de belangrijkste Nederlandse literatuur op dit terrein. In paragraaf 2.1 staat het antwoord op de vraag wat huiswerk is en welke functie het heeft centraal (1). In de tweede paragraaf komt het antwoord op de vraag aan welke criteria effectieve huiswerkopdrachten voor leerlingen moeten voldoen (2) aan de orde. In paragraaf 2.3 wordt een antwoord gegeven op de vraag welke componenten een rol spelen in de didactiek van huiswerk (3). Tot slot wordt in paragraaf 2.4 aandacht besteed aan de vraag welke huiswerkmoeilijkheden leerlingen kunnen ervaren en welke begeleidingsmogelijkheden er zijn (4).

Bij de start van het afstudeeronderzoek in oktober 2009 en in de laatste fase van het onderzoek (voorjaar 2013) is literatuur verzameld, geselecteerd en verwerkt. De zoektocht vond onder andere plaats via de universiteitsbibliotheek in Utrecht en via het internetbronnen. Er is gezocht naar wetenschappelijke literatuur en overheidsdocumenten die betrekking hebben op het thema 'huiswerk' in het voortgezet onderwijs. Huiswerk was dan ook het belangrijkste zoekwoord. Vervolgens zijn de gevonden bronnen op bruikbaarheid geselecteerd. Hierbij werd gelet op de relatie met de deelvragen voor literatuuronderzoek en de actualiteit van de bronnen.

2.1 Definitie en functie van huiswerk

2.1.1 Begrip huiswerk

Om een duidelijk beeld te kunnen schetsen van de problemen en oplossingen die uit eerdere onderzoeken naar voren komen op inhoudelijk en procesmatig gebied van huiswerk, is het eerst van belang het begrip huiswerk te definiëren. Dit zodat duidelijk is wat er in dit onderzoek bedoeld wordt met huiswerk. Hoogeveen en Winkels doen dit in hun boek *Het didactische werkvormboek: variatie en differentiatie in de praktijk* als volgt:

"Huiswerk is het uitvoeren van opdrachten buiten schoolverband. Het dient als ondersteuning/verwerking van wat tijdens de les(sen) is behandeld of gebeurd en/of het is een voorbereiding op de volgende les. Het gaat in dit geval dus om onderwijskundige doelen. Ook is mogelijk opvoedkundige doelen aan het geven van huiswerk te verbinden, zoals: leren plannen, het verwerven van plichtsgevoel

en discipline, het aanleren van orde en netheid, zelfstandigheid, verantwoordelijkheidsgevoel, nemen van initiatief, e.d.”⁷

Hoewel huiswerk over het algemeen vaak buiten schoolverband wordt gemaakt, betekent dit echter niet dat er op scholen helemaal geen ruimte is voor huiswerk. Vaak laten docenten aan het eind van de les ruimte over om leerlingen met huiswerk aan de slag te laten gaan. Zo kunnen ze meteen vragen beantwoorden en leerlingen begeleiden bij het maken van huiswerk

Er bestaan twee typen huiswerk: maakwerk en leerwerk. Onder de noemer maakwerk vallen bijvoorbeeld het oplossen van wiskundesommen, het maken van werkstukken, het schriftelijk beantwoorden van vragen over een tekst. Leerwerk is huiswerk waarbij de leerling informatieve (bijvoorbeeld hoofdzaken uit een tekst) in zijn geheugen moet opslaan en op school moet kunnen reproduceren.”⁸

2.1.2 Functie van huiswerk

Huiswerk is een middel dat kan worden ingezet om de zelfstandigheid en de leerprestaties van leerlingen te optimaliseren. “Door middel van huiswerk kunnen leerlingen leren zelfstandig te werken en te leren: zelf doelen stellen, zelf een geschikte aanpak kiezen enz. [...] Ook kan doormiddel van huiswerk het aantal mogelijkheden voor verwerking en toepassing van leerstof worden vergoot.”⁹

Uiteindelijk is er een hele belangrijke reden waarom huiswerk vanuit onderwijskundige doelen wordt opgegeven. Tijd besteden aan huiswerk verhoogt namelijk prestaties blijkt uit een onderzoek van Trautwein uit 2007.¹⁰ Ook Bempechat ziet een positieve associatie tussen hoeveelheid huiswerk dat leerlingen maken en goede cijfers.¹¹ Volgens sommige onderzoekers wordt huiswerk opgegeven omdat leerlingen zo de stof beter leren begrijpen en onthouden.¹² Indirect verhoogt dit uiteraard ook de schoolprestaties. Neuwahl en Van den Bogaart zijn van mening dat “zolang de school beschouwd wordt als een instelling waar prestaties geleerd moeten worden, [...] huiswerk

⁷ Hoogeveen, P., & Winkels J. (2005). *Het didactische werkvormboek: variatie en differentiatie in de praktijk* (pp. 112). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

⁸ Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren* (pp. 255). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

⁹ Simons, P. R. J., & Zuylen, J. G. G. (1992). *Handboek huiswerkdidactiek en geïntegreerd studievoordigheidsonderwijs* (pp. 140). Tilburg: MesoConsult.

¹⁰ Trautwein, U. (2007). The homeworkachievement relation reconsidered: Differentiating homework time, homework frequency, and homework effort. *Learning and Instruction*, 17 (3), 372-388.

¹¹ Bempechat, J. (2004). The Motivational Benefits of Homework: A Social-Cognitive Perspective. *Theory Into Practice*, 43 (3), 189-196.

¹² Cooper, H., Lindsey, J.J., Nye, B., & Greathouse, S. (1998). Relationships among attitudes about homework, amount of homework assigned and completed, and student achievement. *Journal of Educational Psychology*, 90 (1), 70-83.

in het voortgezet onderwijs een vanzelfsprekende zaak [lijkt]”.¹³ Het is dan wel belangrijk dat de school regels omtrent huiswerk vastlegt in een huiswerkbeleid. Volgens Neuwahl en Van den Bogaart “[is het jammer dat op scholen vaak geen huiswerkbeleid is, want], uit dat onderzoek blijkt dat leerlingen van scholen die regels en afspraken met betrekking tot huiswerk schriftelijk hebben vastgelegd, gemiddeld een betere huiswerkaanpak en minder huiswerkmoeilijkheden hebben dan leerlingen van scholen die een dergelijk beleid niet hebben”.¹⁴ Het hebben van een huiswerkbeleid kan volgens hen dus bijdragen aan het verbeteren van de leerlingprestaties.

Volgens J. Xu is een grote meerderheid van de leerlingen zich bewust van het feit dat huiswerk maken hun schoolprestaties verbetert, zonder dat dit door ouders of leraren werd benadrukt.¹⁵ Maar ze zien het, net als hun ouders, wel als een noodzakelijk kwaad.¹⁶

2.2 Criteria voor effectieve huiswerkopdrachten

2.2.1 Huiswerk als leermiddel

Om het maken van huiswerk kwalitatief te verbeteren dragen onderzoekers verschillende mogelijkheden aan. Wil een leerproces met huiswerk als middel succesvol zijn dan zouden de vier stappen in het leerproces van Roth ontplooid moeten worden:

- De interesse van de leerling wordt gewekt
- De leerstof wordt als een probleem voorgeschoteld
- De leerstof wordt geoefend
- Het geleerde wordt toegepast in andere situaties

Huiswerk kan een middel zijn om deze stappen te ondersteunen. Ervan uitgaande dat huiswerk gegeven moet worden met het idee dat dit het leerproces moet ondersteunen, zouden deze vier stappen als criteria voor het opgeven huiswerk kunnen dienen. Wanneer gekeken wordt naar de verschillende oplossingen voor problemen omtrent huiswerk, is te zien dat deze oplossingen geregeld terugrijpen op deze vier stappen.¹⁷

¹³ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 9). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

¹⁴ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 20-21). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

¹⁵ Xu, J. (2005). Purposes for Doing Homework Reported by Middle and High School Students. *Journal of Educational Research*, 99 (1). 46-55.

¹⁶ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 7). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

¹⁷ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 28). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

2.2.2 Interessant maken van huiswerk

Het interessant maken van huiswerk helpt meteen een van de vier huiswerkmoeilijkheden te voorkomen. Leerlingen erkennen namelijk dat huiswerk vaak saai is en dat ze niet begrijpen wat ze eraan hebben om dit te leren. Door de stof dus te koppelen aan de belevingswereld van de leerling ontnemen je dit probleem.

Een leuke anekdote in dit kader komt van een leerling op het Broeklandcollege. De leerling in kwestie wilde op een avond met vrienden pizza's bestellen. Nu had de pizzeria diverse pizza's van verschillende grote. De leerling besloot wiskundig uit te rekenen wanneer ze zoveel mogelijk pizza voor zo min mogelijk geld kregen, door de oppervlakte van de pizza's in verhouding tot de prijs te bepalen. Toen uit de berekening bleek dat de voor de hand liggende keuze helemaal niet voordeliger was, begreep ze ineens waarom opletten tijdens de wiskunde les ook handig was voor het dagelijkse leven. Het is wellicht een ietwat humoristisch voorbeeld maar toont wel dat met een beetje "out of the box denken" leraren huiswerk dus wel interessant kunnen maken voor leerlingen.

2.2.3 Differentiëren

Een andere manier om huiswerk interessant te maken is door middel van differentiatie. "Om de leerlingen van een klas met het huiswerk een leerstimulus te bieden, zonder een deel van hen te overvragen, lijkt het noodzakelijk om in plaats van dezelfde huiswerkopgaven voor alle leerlingen gedifferentieerde taken op te geven. De eigenlijke functie van huiswerk, namelijk leerprocessen bij leerlingen opwekken, stimuleren en steunen kan slechts dan worden vervuld wanneer de leerkracht rekening houdt met individuele leercapaciteiten door differentiatie."¹⁸

De Onderwijsinspectie stelt de volgende eis wat betreft differentiatie: "Leraren moeten de lesstof, instructie en de beschikbare tijd beter afstemmen op de capaciteiten van individuele leerlingen en studenten. [...] Daarnaast pleit de inspectie voor het investeren in complexere vaardigheden bij een grotere groep leraren. Het gaat hier met name om afstemming en het ondersteunen van kwetsbare leerlingen."¹⁹ Differentiatie is daarmee niet alleen het opgeven van extra opdrachten aan de leerlingen die het erg goed doen, maar ook intensievere aandacht voor leerlingen die onder de maat presteren.

Belangrijk bij differentiëren is wel te letten op het nastreven van een zo hoog mogelijk niveau. De onderwijsraad schrijft hierover het volgende: "Variatie in de hoeveelheid leerstof kan een effectieve vorm van maatwerk zijn. Het is wel van belang dat leerlingen daarbij een prikkel houden om hun talent zo goed mogelijk te benutten en

¹⁸ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 32). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

¹⁹ Inspectie van het Onderwijs (2012). *De staat van het onderwijs: Hoofdpijnen uit het Onderwijsverslag 2010/2011* (pp. 14, 23). Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

een zo hoog mogelijk niveau na te streven. Anders bestaat het risico dat leerlingen genoeg nemen met een lager niveau dat ze gemakkelijk aankunnen.”²⁰

Over het algemeen blijkt differentiatie voor scholen nog een moeilijk proces. Volgens de Onderwijsinspectie is het zo dat: “Toch hebben de leraren op alle schoolsoorten grote moeite met het omgaan met verschillen tussen leerlingen. Het Bestuursakkoord 2012-2015 (VO-raad en OCW, 2011) daagt de scholen en de leraren uit om hierin verandering te brengen. Er lijkt nog een lange weg te gaan.”²¹

2.3 Componenten van huiswerkdidactiek

Uit welke componenten bestaat een effectieve huiswerkdidactiek? Dat is de vraag die in deze paragraaf centraal staat. In de huiswerkdidactiek worden door de onderzoeker op basis van praktijkervaring drie fasen onderscheiden: opgeven, maken en evalueren van huiswerk. In deze paragraaf worden deze componenten achtereenvolgens besproken.

2.3.1 Opgeven van huiswerk

Het zoeken naar een juiste balans in de hoeveelheid van het opgegeven huiswerk lijkt belangrijk. Teveel huiswerk is volgens diverse onderzoeken slecht voor de schoolprestaties. Want er moet meer huiswerk af, maar de hoeveelheid tijd die ervoor is, is hetzelfde. Het is dan eerder kwantitatieve tijd die aan het huiswerk besteed wordt in plaats van kwalitatieve tijd. In *paragraaf 2.4.1 Tijd* zal verder worden ingegaan op de begrippen kwalitatief en kwantitatief ten aanzien van tijd. Daarnaast kunnen leerlingen zich overdonderd voelen door de hoeveelheid en zich erdoor uit het veld laten slaan en ervoor kiezen het niet te maken. Leraren moeten dus genoeg huiswerk opgeven zodat studieresultaten verbeteren, maar niet zoveel dat het teveel is en het juist de schoolprestaties ten slechte komt.²²

Naast dit obstakel is er ook nog het probleem dat het huiswerk volgens Runovskij vaak geen echt huiswerk is. Volgens de eerder geformuleerde definitie zou huiswerk moeten dienen als ondersteuning/verwerking van wat tijdens de les(sen) is behandeld of gebeurd en/of het is een voorbereiding op de volgende les. Maar Runovskij is van mening dat huiswerk in de praktijk vaak juist bestaat uit stof die tijdens de les is blijven liggen en leerlingen in hun eigen tijd zelfstandig moeten inhalen. De belangrijkste aspecten

²⁰ Onderwijsraad (2007). *Presteren naar vermogen* (pp. 46). Den Haag: Onderwijsraad.

²¹ Inspectie van het Onderwijs (2013). *De staat van het onderwijs: Onderwijsverslag 2011/2012* (pp. 75). Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

²² Homework Literature Review: Summary of key research findings. (2004). Queensland: Department of Education and the Arts.

zoals het verwerven van dieper inzicht en het leggen van verbanden en het toepassen van de stof worden dan dus niet begeleid door de docent.²³

"Een tweede punt van kritiek [volgens dit onderzoek] is dat dit huiswerk niet goed wordt voorbereid door de leraar en min of meer arbitrair wordt opgegeven. En dit leidt tot een derde bezwaar: juist bij lessen die slecht zijn verlopen [en waar niet genoeg tijd was om de geplande stof te behandelen], krijgen de leerlingen (te) veel en onduidelijk huiswerk."²⁴

Naast de genoemde problemen geven leerlingen zelf aan dat er eigenlijk vier soorten huiswerkmoelijkheden zijn wat hen betreft. Leerlingen erkennen dat huiswerk vaak saai is en dat ze niet begrijpen wat ze eraan hebben om dit te leren. Daarnaast geven leerlingen aan dat het huiswerk te moeilijk kan zijn, dat ze er gewoonweg geen zin in hebben en dat het te veel is.²⁵

2.3.2 Maken van huiswerk

2.3.2.1 Tijd

Veel onderzoek naar huiswerk is gedaan in het kader van prestatieresultaten, dus of huiswerk daadwerkelijk prestaties van leerlingen verhoogt.²⁶ Een belangrijk onderzoekaspect met betrekking tot prestatie is vaak de tijd die aan huiswerk wordt besteed. Hoe meer tijd hoe hoger de prestaties, zoals uit verschillende onderzoeken blijkt. Volgens sommige onderzoekers maakt het daarbij niet uit wat het niveau van de leerling is: de hoeveelheid tijd besteed aan huiswerk recht evenredig met behaalde studieresultaten.²⁷

Volgens Trautwein is tijd in verhouding tot behaalde resultaten daadwerkelijk meten echter lastig.²⁸ Want tijd kan kwalitatief zijn en kwantitatief. Met kwantitatieve tijd wordt bedoeld het exacte aantal uren en minuten dat aan het huiswerk is besteed, ongeacht in hoeverre de leerling dit serieus heeft gemaakt. Met kwalitatieve tijd wordt de tijd bedoeld waarin de leerling serieus, waarbij de nadruk op het woord serieus ligt als in doelgericht, met het huiswerk aan de slag is geweest, zonder daarbij afgeleid of gestoord te worden door de omgeving; andere personen of apparatuur.

Een voorbeeld hiervan is een leerling (Leerling A) die in 2 uur zijn huiswerk heeft gemaakt, maar daarvan in totaal 30 minuten heeft besteed aan het steeds weer op zijn

²³ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 11). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

²⁴ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 11). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

²⁵ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 70-71). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

²⁶ Warton, P.M. (2001). The forgotten voices in homework: Views of students. *Educational Psychologist*, 36 (3), 155-165.

²⁷ Keith, T.Z., & Cool, V.A. (1992). Testing models of school learning: Effects of quality of instruction, motivation, academic coursework, and homework on academic achievement. *School Psychology Quarterly*, 7 (3), 207-226.

²⁸ Trautwein, U. (2007). The homeworkachievement relation reconsidered: Differentiating homework time, homework frequency, and homework effort. *Learning and Instruction*, 17 (3), 372-388.

telefoon kijken, 15 minuten naar een opdracht heeft gestaard omdat die niet begrepen werd om uiteindelijk maar gewoon wat in te vullen en 45 minuten maar snel wat heeft ingevuld om het huiswerk nog voor het sporten af te krijgen. De kwantitatieve tijd is dan twee uur, als je de leerling zou vragen hoe lang hij huiswerk heeft gemaakt op zijn kamer zou hij zeggen twee uur. De kwalitatieve tijd is echter slechts 30 minuten, want dat is de tijd geweest waarin hij serieus en daarmee doelgericht aan de opdrachten heeft gewerkt. Zet dit tegenover een leerling (Leerling B) die 1 uur lang serieus en daarmee doelgericht huiswerk heeft gemaakt. De kwantitatieve tijd is dan gelijk aan de kwalitatieve tijd. Wanneer je de twee op basis van kwantitatieve tijd met elkaar vergelijkt zou je denken dat Leerling A meer tijd aan zijn huiswerk heeft besteed dan Leerling B en dus beter zou moeten presteren. Leerling A heeft tenslotte wel 2 uur huiswerk gemaakt en Leerling B slechts 1 uur. Maar als er gekeken wordt naar kwalitatieve tijd dan heeft Leerling A slechts 30 minuten echt huiswerk gemaakt en Leerling B 1 uur. Simpelweg naar minuten en uren kijken is dus niet voldoende en zegt niets over de serieuze besteding ervan.

Ook Sharp, Keys en Benefield zijn het met Trautwein eens want die zijn van mening dat leerlingen niet snel door hun huiswerk heen kunnen en dan verwachten dat de schoolprestaties zullen verbeteren.²⁹ Het maakt dus ook volgens hen uit of de tijd die aan huiswerk wordt besteed kwalitatief of kwantitatief is.

2.3.2.2 Kwalitatieve tijd in het gedrang

Kwalitatieve tijd komt in het gedrang door een aantal aspecten. Onder andere omdat de kwalitatieve tijd die aan huiswerk besteed moet worden plaats moet vinden in de vrije tijd van de leerling. "Hoe scholieren hun vrije tijd indelen wordt ook nog gedeeltelijk door de school bepaald: via het huiswerk."³⁰ "Huiswerk verlengt de schooldag en vergroot de werklust. De beschikking over de eigen [vrije] tijd wordt in gevaar gebracht. Door huiswerk voelen [leerlingen] zich onvrijwillig geplaatst in een positieve waarin keuzen gemaakt moeten worden: alle huiswerk maken en misschien geen tijd voor jezelf overhouden, een paar vakken maken, of gewoon iets voor jezelf doen en de volgende dag mogelijk in de problemen komen."³¹ "Voor schoolse zaken, bijvoorbeeld het maken van huiswerk, hebben jongeren het vaak te druk, andere ontwikkelingsbehoeften zijn urgenter."³² Sporten en andere buitenschoolse activiteiten nemen tegenwoordig veel vrije tijd in beslag.

²⁹ Sharp, C., Keys, W., & Benefield, P. (2001). *Homework: a Review of Recent Research*. Slough: NFER.

³⁰ Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren* (pp. 71). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

³¹ Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 51). Leuven/Apeldoorn: Garant.

³² Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 30). Leuven/Apeldoorn: Garant.

Want ontplooiing van de leerling op diverse gebieden neemt al geruime tijd steeds meer ruimte in. Dit komt door "de ontwikkeling naar een meer permissieve cultuur met meer nadruk op de ontplooiing van de individuele mens. [...] Individuele zelfontplooiing [krijgt daardoor] een centrale waarde in onze cultuur."³³ Deze ontwikkeling is te zien in de opvoeding van de kinderen. Ouders laten hun kinderen vrijer en ze stimuleren kinderen om meer verschillende hobby's te beoefenen, waardoor naschoolse tijd steeds vaker volgeboekt zit met diverse sporttrainingen en/of culturele activiteiten.

2.3.2.3 Werkhouding leerling

Naast tijd die leerlingen aan het huiswerk besteden is ook de manier waarop leerlingen huiswerk maken van belang. "uit onderzoek naar de wijze waarop leerlingen huiswerk maken komt naar voren dat de meeste hun huiswerk oppervlakkig leren: ze activeren nauwelijks relevante voorkennis, leggen onvoldoende verbanden tussen onderdelen van leerstof, en reflecteren er weinig over. De nadruk ligt op memoriseren (bijvoorbeeld 'rijtjes stampen')."³⁴ Dit komt uiteraard niet ten goede van de schoolprestaties. Ponte en Van Veen geven aan dat: "Gemakkelijk huiswerk wordt wel gemaakt en huiswerk dat ze niet goed snappen blijft liggen: daar gaat zoveel tijd in zitten".³⁵

Ook uit een ander onderzoek blijkt dat leerlingen hun huiswerk beter doen voor vakken waar zij al goed in zijn. Dat geldt ook voor vakken die door hun ouders belangrijk worden gevonden of waarbij ze van hun ouders hulp kunnen verwachten en als ze weten dat het maken van huiswerk helpt om beter te presteren.³⁶

2.3.2.4 Omgeving

Thuis huiswerk maken is niet altijd prettig voor leerlingen. "Een van de belangrijkste oorzaken voor succes bij huiswerk dat op school overhoord wordt, is volgens de leerlingen een huiswerkomgeving waar ze rustig hun huiswerk kunnen maken. [...] Door de leerlingen echter, wordt falen bijna nooit toegeschreven aan een ongunstige huiswerkomgeving."³⁷

Maar uit onderzoek blijkt dat een groot percentage leerlingen (40%) vaak of bijna altijd afgeleid of gestoord wordt bij het maken van huiswerk. De meeste leerlingen maken hun huiswerk op hun eigen kamer. Ongeveer de helft van de leerlingen heeft

³³ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 50). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

³⁴ Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren* (pp. 257). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

³⁵ Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 51). Leuven/Apeldoorn: Garant.

³⁶ Trautwein, U., Lüdtke, O. (2007). Students' Self-Reported Effort and Time on Homework in Six School Subjects: Between-Students Differences and Within-Student Variation. *Journal of Educational Psychology*, 99 (2), 432-444.

³⁷ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 61). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

tijdens het huiswerk radio of tv aanstaan. Maar er is geen eenduidig positief of negatief oordeel over te vellen. Dit is afhankelijk per leerling.³⁸ Daarnaast heeft de leerling thuis beschikking over mobiele apparaten met internet zoals een smartphone of tablet. Dit in tegenstelling tot school waar het gebruik meestal verboden is en deze apparaten in de tas of het kluisje blijven tijdens lessen. Gesuggereerd wordt dat deze apparaten de schoolprestaties niet ten goede komen, maar echte harde cijfers zijn er daarvoor nog niet.³⁹ Toch blijkt uit onderzoek wel dat scholieren dergelijke mobiele apparaten ook steeds meer gebruiken als hulp bij het maken van het schoolwerk.⁴⁰

2.3.2.5 Tijdstip

Op het waar en wanneer zijn verschillende aspecten van invloed. Ervan uitgaande dat leerlingen hun huiswerk in hun vrije tijd moeten maken, zijn er een aantal knelpunten. Bijvoorbeeld het indelen van hun vrije tijd en de moeilijke keuze om voor het huiswerk te kiezen in plaats van vermaak. Over het tijdstip waarop leerlingen het beste het huiswerk kunnen maken zeggen Neuwahl en Van den Bogaart het volgende: "ons inziens is het aan te bevelen dat leerlingen 's middags met hun huiswerk beginnen. [...] Uit onderzoek blijkt dat deze leerlingen hun huiswerk op tijd afkrijgen".⁴¹

2.3.2.6 Concentratieproblemen

Leerlingen kunnen overvallen worden door concentratieproblemen. "De oorzaken die leerlingen aangeven voor het zich niet kunnen concentreren op huiswerk, kunnen bijna allemaal in drie categorieën worden ondergebracht: de huiswerkomgeving, met name worden afgeleid en gestoord worden, de leerling zelf, met name motivatie en zijn lichamelijke, psychische situatie."⁴²

2.3.2.7 Huiswerk en ouders

Ouders bemoeien zich weinig met het huiswerk van hun kinderen en voor zover ze dat doen neemt dit met het stijgen van de leerjaren af.⁴³ Dit heeft zowel zijn voor als zijn nadelen. Volgens het NKO is een valkuil voor ouders dat zij in plaats van het bieden van ondersteuning bij het maken van huiswerk het huiswerk door de ouders gemaakt

³⁸ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 61, 71). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

³⁹ RTL Nieuws. (2012). *Meer zittenblijvers door Facebook*. Geraadpleegd op 30 maart 2013, van http://www.rtl.nl/components/actueel/rtlnieuws/2012/11_november/22/gezondheid/Blijven_zitten_door_Facebook.xml

⁴⁰ Reuters. (2012). *Young teens in U.S. use mobile devices for homework*. Geraadpleegd op 30 maart 2013, van <http://www.reuters.com/article/2012/11/28/us-technology-tweens-mobiles-homework-idUSBRE8AR1DC20121128>

⁴¹ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 60). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁴² Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 68). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁴³ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 63). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

wordt.⁴⁴ Volgens hen moet het doel dan ook altijd zijn dat het kind zelf verantwoordelijk is voor het huiswerk. Dit zou ook de uitkomst van het onderzoek van Verhoeven en Warmoes kunnen verklaren dat hoe meer ouders hun kind helpen met het maken van huiswerk hoe slechter de leerprestaties zijn.⁴⁵

Ook Neuwahl en Van den Bogaart geven aan dat inhoudelijke bemoeienis van ouders met huiswerk niet nodig is en zelfs nadelige gevolgen kan hebben: "zoals spanningen, niet leren zelfstandig te werken, verwarring door andere uitleg".⁴⁶ "Een voorwaarde voor het ontwikkelen van een succes oriëntatie is, dat de leerling zijn succes gaat toeschrijven aan zijn eigen bekwaamheid."⁴⁷ Volgens hen is het dan ook voldoende wanneer ouders stimuleren, interesse tonen en aansporen.

2.3.3 Evaluatie van huiswerk

Verbeteringen ten aanzien van het maken van huiswerk kunnen volgens leerlingen zelf optreden wanneer docenten het huiswerk controleren en op elkaar afstemmen.⁴⁸ Verder blijkt ook uit onderzoek dat leerlingen harder werken als het huiswerk consequent gecontroleerd wordt.⁴⁹

Leerlingen maken door te kort aan tijd regelmatig keuzes in welk huiswerk ze wel en welk huiswerk ze niet maken. "De leerkrachten verschillen in de frequentie van controle op het huiswerk, en daarop enten leerlingen hun minimaliseringsstrategie. Het huiswerk dat altijd wordt gecontroleerd maken ze meestal wel. Huiswerk dat af en toe gecontroleerd wordt maken ze vaker niet, omdat ze moe zijn, geen zin hebben gehad of hun tijd anders hebben besteed. Ze vinden de controle wel goed. Het schept duidelijkheid, het helpt je thuis keuzen te maken, het voorkomt dat je er met de pet naar gooit en zo je diploma niet haalt. Als je je huiswerk maakt, [word] je door controle beloond: 'ja, anders denk je, waarom maak ik het?'."⁵⁰

Uit onderzoek blijkt dat er meer stof wordt onthouden als het huiswerk per les door de leerkracht behandeld wordt.⁵¹ Om dit te bevorderen dient de docent het

⁴⁴ Rooijen, A. van., & Ven, M. van den. (2007). Het is niet j  uw huiswerk en andere tips voor coachende ouders. NKO. Het is niet jouw huiswerk. *Kopieerfolder voor ouders* (pp. 3). Den Haag: Nederlandse Katholieke Vereniging van Ouders (NKO).

⁴⁵ Verhoeven, J.C., Devos, G., Stassen, K., & Warmoes, V. (2003). *Ouders over scholen* (pp. 31). Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

⁴⁶ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 64). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁴⁷ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 65). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁴⁸ Veugelers, W., & Zijlstra, H. (1996). *Praktijken uit het studiehuis* (pp. 141). Leuven/Apeldoorn: Garant.

⁴⁹ Trautwein, U., Lüdtke, O. (2007). Students' Self-Reported Effort and Time on Homework in Six School Subjects: Between-Students Differences and Within-Student Variation. *Journal of Educational Psychology*, 99 (2), 432-444.

⁵⁰ Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 51). Leuven/Apeldoorn: Garant.

⁵¹ Veugelers, W., & Zijlstra, H. (1996). *Praktijken uit het studiehuis* (pp. 158). Leuven/Apeldoorn: Garant.

huiswerk goed te plannen zodat er voldoende tijd voor is in de les.⁵² In navolging van wat uit onderzoek onder leerlingen al naar voren is gekomen blijkt ook uit ander onderzoek dat docenten die het huiswerk altijd controleren op meer inspanning kunnen rekenen voor hun vak dan docenten die af en toe of nooit het huiswerk controleren.⁵³ "Het kan voor de leerling erg teleurstellend zijn als ze met veel moeite en inspanning hun huiswerk gedaan hebben en de docent er geen aandacht aan besteed. Aandacht voor hun werk verhoogt de motivatie."⁵⁴ Daarnaast wordt in *paragraaf 2.4.7 Huiswerk en ouders* al uitgelegd dat het voor de leerling belangrijk is successen toe te kunnen schrijven aan hun eigen bekwaamheid. "Pas als controle plaats heeft gevonden, durven de meeste leerlingen op hun eigen werk te vertrouwen."⁵⁵

2.4 Huiswerkmoeilijkheden en begeleiding

Huiswerkmoeilijkheden komen bij veel leerlingen voor. Slechts 10% heeft nooit met moeilijkheden te maken. Dit percentage is in de hoge leerjaren hoger dan in de brugklas. Deels is dit te verklaren omdat de moeilijkheidsgraad en de omvang van het huiswerk toeneemt. Wellicht komt dit ook doordat er in de onderbouw vaak meer aandacht is voor huiswerkbegeleiding.⁵⁶ "Veel leerlingen vinden het belangrijk hun best te doen op het huiswerk... en doen ook daadwerkelijk hun best. [...] Maar er is ook een grote groep leerlingen waarbij het huiswerk niet altijd lukt, in de hogere klassen meer dan in de brugklas. Een op de drie leerlingen vindt dit erg en een op de drie vindt dit soms erg."⁵⁷ Daarom is het belangrijk problemen op dit gebied in kaart te brengen en vanuit de school naar gezamenlijke oplossingen te zoeken.

2.4.1 Rol van de school

Scholen hebben een eigen keuze hoe om te gaan met huiswerk. Zo geven Veugelers en Zijlstra aan dat "[Scholen huiswerk kunnen zien] als normaal bestanddeel of juist tijd die veroverd moet worden op allerlei activiteiten van leerlingen 'in het echte leven'? Ook daar zullen scholen verschillende keuze in maken."⁵⁸

Wanneer het huiswerk maken thuis plaats vindt heeft de school volgens Neuwahl en Van den Bogaart nog steeds mogelijkheden om huiswerkmoeilijkheden bij kinderen te

⁵² Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 11). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁵³ Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 51). Leuven/Apeldoorn: Garant.

⁵⁴ Simons, P. R. J., & Zuylen, J. G. G. (1992). *Handboek huiswerkdidactiek en geïntegreerd studievoordigheidsonderwijs* (pp. 104). Tilburg: MesoConsult.

⁵⁵ Simons, P. R. J., & Zuylen, J. G. G. (1992). *Handboek huiswerkdidactiek en geïntegreerd studievoordigheidsonderwijs* (pp. 105). Tilburg: MesoConsult.

⁵⁶ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 74). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁵⁷ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 52). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁵⁸ Veugelers, W., & Zijlstra, H. (1996). *Praktijken uit het studiehuis* (pp. 27). Leuven/Apeldoorn: Garant.

verminderen. "[Bijvoorbeeld de] wijze waarop het wordt opgegeven, huiswerk evalueren, individuele begeleiding, oefenen in studielessen, afspraken maken tussen vakleerkrachten."⁵⁹ De school zal in alle gevallen eerst moeten beginnen met het inventariseren van de huiswerkmoeilijkheden en de mogelijke verbeterpunten. Daarna moet de school maatregelen treffen op dat gebied.⁶⁰

2.4.2 Begeleiding vanuit docenten

De manier waarop, de locatie en het tijdstip waarop leerlingen huiswerk maken zijn van belang. "Om meer leerlingen ertoe te bewegen hun huiswerk op 'diepere' wijze te verwerken zou de leraar bij het overhoren of bespreken van huiswerk ook moeten informeren naar en ingaan op de gehanteerde studeermethode en de omstandigheden, waaronder het huiswerk is gemaakt."⁶¹ Het sluit aan bij de mening van Cooper en Valentine dat het voor de studieresultaten wel degelijk uitmaakt waar, wanneer en hoe er huiswerk wordt gemaakt.⁶²

2.4.3 Huiswerkbegeleiding op school

Scholen kunnen bewust een keuze maken om tijd voor huiswerk actief te veroveren bij leerlingen. Ponte en Van Veen zijn van mening dat "Een verlengde schooldag met huiswerktijd en controle op het gemaakte huiswerk zou leerlingen ontlasten van de moeilijke keuze tussen huiswerk en leuke dingen thuis. Het zou docenten bevrijden van de vervelende, tijdrovende controle in de klas."⁶³ Eigenlijk pleiten ze hiermee dus voor verplichte studie- of huiswerkbegeleiding door scholen.

Ook Van der Veen ziet een oplossing hierin. "Huiswerk maken op school is een wezenlijk element van zelfstandig leren. Het zou regel moeten zijn dat leerlingen in totaal ongeveer twee klokuren per dag op school (en als het nodig is onder toezicht) met hun huiswerk bezig zijn. Deze twee klokuren kunnen wellicht bijeengesprokkeld worden uit een [samenvoeging] van klassikale instructiemomenten. In de school waar zelfstandig leren centraal staat zou huiswerk uitzondering moeten zijn."⁶⁴

De visie van Van der Veen sluit gedeeltelijk aan bij de visie van Runovskij. "Runovskij stelt, dat twee kenmerken het opgeven van huiswerk gerechtvaardigd maken: de opgegeven taak moet van wezenlijk belang zijn voor het zich succesvol eigen maken van leermateriaal en tegelijkertijd niet in de klas gedaan kunnen worden. Echter het

⁵⁹ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 74). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁶⁰ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 74). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁶¹ Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren* (pp. 257). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

⁶² Cooper, H., & Valentine, J. C. (2001). Using research to answer practical questions about homework. *Educational Psychologist*, 36 (3), 143–153.

⁶³ Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs* (pp. 51). Leuven/Apeldoorn: Garant.

⁶⁴ Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren* (pp. 257-258). Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

enkel leren omgaan met opgegeven huiswerk, leren plannen, is ook een wezenlijke vaardigheid die leerlingen zich eigen moeten maken.” Volgens Runovskij moet huiswerk alleen bestaan uit taken die niet op school kunnen worden uitgevoerd. Dat past bij de stelling van Van der Veen dat huiswerk thuis maken een uitzondering moet zijn. Veel huiswerk kan immers best op school worden uitgevoerd. Maar volgens Runovskij is het dus wel degelijk van belang, in verband met opvoedkundige doelen, dat leerlingen enig huiswerk zelfstandig thuis uitvoeren. Het volledig schrappen van huiswerk thuis zou in zijn ogen geen goede optie zijn.

De visie dat huiswerk in eigen tijd maken opvoedkundige doelen ten goede komt wordt door meerdere pedagogen beaamd. Zij noemen als voordelen het zelfstandig leren werken en denken, verhogen van de prestatiemotivatatie/prestatiegerichtte zelfstandige werkhouding stimuleren, leerlingen worden door huiswerk van de straat gehouden en leren hun vrije tijd beter gebruiken. Daarnaast draagt het bij aan het verbeteren van eigenschappen als vlijt, plichtsbewustzijn en gevoel van verantwoordelijkheid.⁶⁵ Volgens Simons en Zuylen “[zou] het uitgangspunt van de school [dan ook] moet zijn een geleidelijk toe leiden naar zelfstandig werken”.⁶⁶

“Uit het Tilburgse onderzoek blijkt dat 43% van alle scholen voor voortgezet onderwijs een huiswerkklas heeft en dat die in de eerste plaats bestemd is voor de zwakkere leerlingen.”⁶⁷ Als positief argument voor huiswerkbegeleiding wordt aangedragen dat op deze manier ouders niet worden opgezadeld met de huiswerkproblematiek. Huiswerkbegeleiding op school zou tevens het probleem oplossen van hulp bij het huiswerk door ouders.

⁶⁵ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 13). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

⁶⁶ Simons, P. R. J., & Zuylen, J. G. G. (1992). *Handboek huiswerkdidactiek en geïntegreerd studievoordigheids-onderwijs* (pp. 21). Tilburg: MesoConsult.

⁶⁷ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk* (pp. 24). Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

3. Analyse schooldocumenten

3.1 Onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk wordt nagegaan wat in schooldocumenten van zowel het Broeklandcollege als het Calscollege staat over aspecten van huiswerk. De richtinggevende onderzoeksvraag hierbij is: *“Wat is in schriftelijke documenten vastgelegd over beleids-en uitvoeringsaspecten van huiswerk op het Broeklandcollege en het Cals College?”* (5). De bedoeling van deze inventarisatie is om na te gaan in hoeverre de beide scholen aspecten van huiswerkbeleid en huiswerkpraktijk hebben geëxpliciteerd voor direct betrokkenen (leraren en leerlingen).

3.2 Methode

De inventarisatie is uitgevoerd in vier stappen. Ten eerste is nagegaan in welke schooldocumenten uitingen over aspecten van huiswerk voorkomen. Ten tweede zijn per school de letterlijke citaten opgenomen in een overzichtstabel. Als derde zijn in de citaten door de onderzoeker kernwoorden die betrekking hebben op een aspect van huiswerk dat centraal staat vetgedrukt. Ten vierde is daaruit per school een lijst met aspecten van huiswerk afgeleid waarop de teksten in de verschillende schooldocumenten betrekking hebben.

3.3 Resultaten

De gescreende documenten betreffen voor zowel het Broeklandcollege als het Cals College het leerlingenstatuut, schoolgids en schoolwebsite. Van het Cals College is er nog een speciale docentenhandleiding en van het Broeklandcollege is er het informatieboekje nieuwe medewerkers. In onderstaande tabellen zijn alle citaten uit de genoemde schooldocumenten weergegeven.

Tabel 1: inventarisatie teksten over huiswerk in schooldocumenten van het Broekland College

Leerlingenstatuut	Schoolgids	Website	Infoboekje nieuwe leraren
p.7 "De leerlingen hebben er recht op dat de docenten zich inspannen om behoorlijk onderwijs te geven [...]Het gaat hierbij om zaken als: [...]aansluiting van het opgegeven huiswerk bij de behandelde lesstof." p.10 "De docenten die lesgeven aan een bepaalde klas, zorgen voor een redelijke totale belasting aan huiswerk. Hierbij wordt ook rekening gehouden met het maken van werkstukken. De leerling die niet in de gelegenheid is geweest het huiswerk te maken, meldt dit bij de aanvang van de les aan de docent, middels een schriftelijke verklaring van de ouders waarom het huiswerk niet is gemaakt. Op het moment dat een proefwerk wordt gegeven, kan daarnaast geen ander huiswerk worden opgegeven voor het betreffende vak." p. 15 "Het maken van huiswerk vormt een belangrijk onderdeel van ons onderwijssysteem. De hoeveelheid moet echter wel aanvaardbaar blijven. Het doel van dit artikel is dan ook dat er een goede spreiding komt in de totale huiswerkbelasting van de leerling. De zogenaamde 'huiswerkpieken' kunnen dan tot een minimum worden teruggebracht." p.16 "Bij kleine overtredingen (huiswerk niet af, kletsen tijdens uitleg etc.) kan personeel zelf een passende straf opleggen. Bij grotere overtreding en/of het frequent herhalen van overtredingen, ligt de strafmaatregel uitsluitend bij de schoolleiding."	p. 12 "Op Broekland hebben alle brugklasleerlingen twee mentoruren per week. Het leren hoe te leren krijgt hierin speciale aandacht. Tijdens deze twee uur wordt veel aandacht besteed aan bijv. het invullen van de agenda, hoe te studeren, het maken van huiswerk, het leren voor proefwerken, goed omgaan met elkaar, pesten e.d." .	"Hulpuren worden ingezet bij die leerlingen welke door de vakdocent zijn aangedragen. Op dit moment wordt hulp geboden bij wiskunde en Engels."	p. 3 "Hulpuren worden gegeven voor alle klassen op de maandag-, dinsdag- en woensdagmiddagen tijdens het zevende en achtste lesuur, op het talenplein. Deze hulpuren zijn bedoeld om leerlingen die extra hulp nodig hebben bij een vak, bijvoorbeeld huiswerk, bij te werken. Zowel vakdocenten als mentoren kunnen de leerlingen opdracht geven zich in te schrijven. Ook kunnen de leerlingen dat op eigen initiatief doen. Hiervoor ligt bij de mediathecaresse een lijst klaar. Bij inschrijving geldt opkomstplicht." p. 4-5 "Alleen klas 1 en 2 hebben een klassenboek. Dit wordt beheerd door een leerling, die het meeneemt en bij binnenkomst afgeeft aan de leraar. [...] Het klassenboek wordt tijdens of na iedere les ingevuld door de docent. [...] De volgende twee kolommen zijn voor de behandelde stof en het opgegeven huiswerk. Het is heel belangrijk het huiswerk altijd in te vullen !! Daarna volgt een kolom voor bijzondere zaken (huiswerk niet af, boeken vergeten, storend gedrag, straf, verwijdering uit de les, opmerkingen over de klas als geheel – óók positieve opmerkingen, zoals "Klas heeft goed gewerkt!", enz. enz.) De opmerkingen in deze kolom zijn van belang voor de mentor van de betreffende klas."

Tabel 2: inventarisatie teksten over huiswerk in schooldocumenten van het Cals College

Leerlingenstatuut	Schoolgids	Website	Docentenhandleiding
p.3 "De leerlingen hebben er recht op dat de leraren zich inspannen om goed onderwijs te geven. Het gaat hierbij om zaken als: [...] - aansluiting van het opgegeven huiswerk bij de behandelde lesstof - het duidelijk opgeven van huiswerk en opdrachten" p.3 "De leerlingen zijn verplicht zich in te spannen om een goed onderwijsproces mogelijk te maken. Daartoe dienen zij te voldoen aan de eisen die het onderwijsproces stelt: aanwezigheid (ook van lesmateriaal), oplettendheid, inspanning, concentratie, oefeningen doen, aantekeningen maken, huiswerk maken." p.4 "Huiswerk is een wezenlijk onderdeel van het leerproces. Leerlingen mogen in redelijke mate belast worden met huiswerk. Een leerling kan namens de klas de mentor raadplegen als blijkt dat de leerlingen overbelast worden. De mentor zal in overleg met de overige collega's en de schoolleiding/afdelingsleider bekijken of het nodig is de hoeveelheid huiswerk aan te passen. De leerling die niet in de gelegenheid is geweest het huiswerk te maken, meldt dit met redenen voor de aanvang van de les aan de leraar. De leraar bepaalt de geldigheid van de redenen. Als de leerling de reden niet aan de docent wenst te vertellen vanwege het vertrouwelijke karakter, dan dient een lid van de schoolleiding/afdelingsleider van de redenen op de hoogte te worden gesteld. Het lid van de schoolleiding/afdelingsleider bepaalt, na overleg met de mentor, de geldigheid van de redenen. De leerling die niet aanwezig was bij het opgeven van het huiswerk, dient andere bronnen (Teletop, klasgenoten of, indien aanwezig, het klassenboek) te raadplegen om zo toch het opgegeven huiswerk te kunnen maken. De eerste lesdag na een vakantieperiode van tenminste vier dagen (inclusief weekend) is huiswerkvrij. Voor de les die daarop volgt, mag geen dubbel huiswerk worden opgegeven." p.4 "D.m.v. al dan niet aangekondigde mondelinge of schriftelijke overhoringen van het opgegeven huiswerk waarvan het cijfer meetelt bij de bepaling van het rapportcijfer." p.10 "Voor activiteiten van de commissies mogen de leden lessen verzuimen en/of huiswerkvrij krijgen. Dit is ter beoordeling van een lid van de schoolleiding/afdelingsleiders."	p. 22-26 ". Begeleidingsles. brugklas havo/vwo1 0,75, havo/vwo2 0,5, havo/vwo technasium2 0,5, havo3 0,5, atheneum3 0,5. Mentoruur brugklas havo/vwo1 1, havo/vwo2 0,5, havo/vwo technasium2 0,5, havo3 0,5, atheneum3 0,5." "Begeleidingsles. gymnasium1 0,75, gymnasium2 0,5, gymnasium3 0,5. Mentoruur gymnasium1 1, gymnasium2 0,5, gymnasium3 0,5." "Begeleidingsles. twwo atheneum1 0,75, twwo gymnasium1 0,75, twwo atheneum2 0,5, twwo gymnasium2 0,5, twwo atheneum3 0,5, twwo gymnasium3 0,5. Mentoruur twwo atheneum1 1, twwo gymnasium1 1, twwo atheneum2 0,5, twwo gymnasium2 0,5, twwo atheneum3 0,5, twwo gymnasium3 0,5." "Begeleidingsles. havo4 0,5, havo5 0,5, vwo4 0,5, vwo5 0,5, vwo6 0,5." p. 30 "Heeft een brugklasser problemen met zijn huiswerk, dan kan hij in aanmerking komen voor de huiswerkbegeleiding. Na advies van de vakdocenten komen alleen gemotiveerde leerlingen in aanmerking." p.42 "Verstoort je regelmatig de les of maak je je huiswerk niet, dan kan de docent je naar het terugkomuur sturen aan het einde van de maandag of donderdag (zesde uur). Je moet dan beschikbaar zijn." p.42 "De werkplekken in de gangen zijn bestemd om je met school bezig te houden. Zitten kletsen of kaarten is daar niet toegestaan."	"Over welke begeleiding/zorg gaat het? Huiswerkbegeleiding. Op advies van de rapportvergadering en op vrijwillige basis. Voor wie? Leerlingen uit de brugklas. Hoe kunnen leerlingen deze extra begeleiding/zorg ontvangen? De mentor kan ouders wijzen op deze begeleidingsvorm. Ouders melden hun zoon/ dochter aan d.m.v. een aanmeldingsbrief. Leerlingen dienen gemotiveerd te zijn en zijn verplicht te komen." "Heeft een brugklasser problemen met zijn huiswerk, dan kan hij in aanmerking komen voor de huiswerkbegeleiding. Na advies van de vakdocenten komen alleen gemotiveerde leerlingen in aanmerking." "Sinds 2008 verzorgt Max Studie@School huiswerkbegeleiding op het Cals College in Nieuwegein. Max Studie@school is onderdeel van Max Studiepartner, specialist op het gebied van studiebegeleiding. Voor meer informatie: www.maxstudie.nl"	H1 "Hoe werkt het LVP? Het jaar is verdeeld in 6 perioden van 5 of 6 weken. De periode staat bovenaan de schrapkaart. [...] Per periode worden de volgende zaken aangetekend. Huiswerk NIET gemaakt. [...] De ingevulde scores leveren een verzamellijst op, waarmee mentoren vaststellen welke leerlingen vier weken 1 uur na moeten komen. Tijdens deze terugkomuren werken leerlingen aan herhalingsopdrachten van de betreffende periode. [...] De leerlingen worden op de hoogte gebracht door de mentor. De ouders worden d.m.v. een brief op de hoogte gebracht namens de afdelingsleiders. Wat is het doel van het LVP? Minder vrijblijvend gedrag van leerlingen t.a.v. de werkhouding. Mogelijkheid leerling tijdig te corrigeren. Beschermen welwillende leerlingen. Ondersteuning nieuwe collega's. Concrete informatie voor mentoren. Concrete informatie rapportvergaderingen. Concrete informatie ouders. [...] Het LVP is een registratiesysteem. Het is dus niet bedoeld om te drien of te straffen." H1 "Het terugkomuur. Op twee dagen in de week, maandag en donderdag, is het 6e uur het terugkomuur. Leerlingen en ouders worden geïnformeerd dat ze dit uur vrij moeten houden voor het geval de leerling zich niet aan de regels houdt. Een docent kan in stap 3 een leerling naar dit uur sturen om het vak bij te werken. Daarom is het noodzakelijk dat de leerling een duidelijke opdracht mee krijgt. Hij mag niet hangen, hij moet werken." H1 "Leerlingen die over de gehele linie moeite hebben met huiswerk, plannen, aanpak etc. gaan naar de BOM-les studiev aardigheden."

Tabel 3: Vergelijking teksten over huiswerk schooldocumenten Broeklandcollege en Cals College.

Broeklandcollege	Cals College
<i>Plichten leraren/school</i> Docenten zorgen ervoor dat het opgegeven huiswerk aansluit bij de behandelde lesstof Er wordt gezorgd voor een redelijke totale belasting aan huiswerk en een goede spreiding in de totale huiswerkbelasting Op het moment dat een proefwerk wordt gegeven, kan daarnaast geen ander huiswerk worden opgegeven In de Brugklas wordt tijdens de mentorlessen besproken hoe te studeren, het maken van huiswerk, het leren voor proefwerken. Iedere klas heeft een klassenboek, twee kolommen zijn voor de behandelde stof en het opgegeven huiswerk <i>Rechten en plichten leerling</i> Wanneer een leerling niet in staat is geweest het huiswerk te maken, meldt de leerling met reden waarom het huiswerk niet is gemaakt. Wanneer een leerling zijn huiswerk niet heeft gemaakt kan een Strafmaatregel gehanteerd worden.	<i>Plichten leraren/school</i> Docenten zorgen ervoor dat het opgegeven huiswerk aansluit bij de behandelde lesstof en dat huiswerk duidelijk wordt opgegeven. Leerlingen worden in redelijke mate belast worden met huiswerk. Een leerling kan namens de klas de mentor raadplegen bij overbelasting. De eerste lesdag na een vakantieperiode van tenminste vier dagen (inclusief weekend) is huiswerkvrij Er kan een mondelinge of schriftelijke overhoringen van het opgegeven huiswerk worden gegeven <i>Rechten en plichten leerlingen</i> Wanneer een leerling het huiswerk niet in de gelegenheid is geweest het huiswerk te maken, meldt de leerling dit bij de docent met een reden. Wanneer een leerling zijn huiswerk niet maakt, dan kan de docent de leerling naar het terugkomuur sturen waar deze alsnog aan de slag gaat. Als een leerling niet aanwezig was bij het opgeven van het huiswerk, dient de leerling andere bronnen te raadplegen Leerlingen die deel uitmaken van commissies kunnen vanwege activiteiten huiswerkvrij krijgen. De leerlingen zijn verplicht zich in te spannen om huiswerk te maken. <i>Huiswerkbegeleiding</i> Wanneer een leerling problemen met zijn huiswerk heeft, dan kan hij in aanmerking komen voor de gratis huiswerkbegeleiding. Leerlingen die deel uitmaken van commissies kunnen vanwege activiteiten huiswerkvrij krijgen. Leerlingen die over de gehele linie moeite hebben met huiswerk, plannen, aanpak etc. gaan naar de BOM-les studievaardigheden Er is een betaalde vorm van huiswerkbegeleiding op het Cals college, gegeven door Max.

Op basis van de letterlijke teksten zijn in tabel 3 de uitspraken uit de schooldocumenten per school geordend. Wat opvalt is dat de teksten vooral gaan over een aantal rechten en plichten van leraren en leerlingen wat betreft het opgeven en maken van huiswerk. De teksten over huiswerk in de schooldocumenten kunnen verdeeld worden in drie hoofdcategorieën: 'rechten en plichten van de leraren/school', 'rechten en plichten van de leerlingen' en 'huiswerkbegeleiding' (zie tabel 3).

3.3.1 Visie en beleid

Uit de teksten over huiswerk in de bestudeerde schooldocumenten van beide scholen blijkt dat de formulering van een expliciete visie en beleid ten aanzien van de rol van huiswerk in het onderwijsleerproces nauwelijks of niet aanwezig is in de genoemde schooldocumenten. Het Cals College vermeldt nog wel in een korte zinsnede dat 'huiswerk een expliciet onderdeel van het leerproces is', maar werkt het hoe en wat van deze stelling niet verder uit.

3.3.2 Didactiek

Wat betreft de huiswerkdidactiek worden in de bestudeerde documenten van het Broeklandcollege en het Cals College geen specifieke inhoudelijke aanwijzingen gegeven voor docenten.

3.3.3 Belasting

Alleen over de huiswerkbelasting voor leerlingen worden zinsneden opgenomen voor de docenten. Op beide scholen wordt aan de hand van enkele spelregels voor leraren en leerlingen voor gewaakt dat in bepaalde periodes niet teveel piekmomenten ontstaan in de totale huiswerkbelasting.

3.3.4 Begeleiding

Wat betreft (mogelijkheden) voor huiswerkbegeleiding hebben beide scholen mentoruren waarin aandacht wordt gegeven aan het leren huiswerk maken. Het Cals College maakt in de onderzochte documenten ook nog melding van de mogelijkheid tot deelname aan huiswerkbegeleiding op eigen verzoek van de ouders of leerling (huiswerkklassen) via een particulier huiswerkinstituut en begeleiding via verwijzing door de school bij slechte studieresultaten (Begeleiding Op Maat –lessen). Behalve het recht op huiswerkbegeleiding waaraan beide scholen op eigen wijze invulling proberen te geven, vermelden de scholen ook expliciet dat leerlingen de plicht hebben zich in te spannen het opgegeven huiswerk te achterhalen (bijvoorbeeld via het klassenboek, de digitale leeromgeving van de school of een e-mail aan de docent) en vervolgens te maken.

3.3.5 Controle

In de documentteksten van de scholen wordt ook melding gemaakt van de manier waarop het huiswerk *gecontroleerd* wordt. Dat gebeurt bijvoorbeeld door een al dan niet aangekondigde mondelinge of schriftelijke overhoring, waarvan het cijfer meetelt bij de bepaling van het rapportcijfer. Leraren zijn verplicht het opgegeven huiswerk te controleren, want docenten dienen te registreren wanneer een leerling zijn huiswerk niet heeft gemaakt. Leerlingen die het huiswerk niet hebben kunnen maken moeten dit met de reden waarom niet voor aanvang van de les aan de docent melden. Leerlingen die regelmatig de les verstoren of die hun huiswerk niet maken kunnen rekenen op een terugkomuur. Deze vinden plaats op maandag en donderdag tijdens het 6de lesuur. Leerlingen zijn verplicht hierbij aanwezig te zijn en de docent dient ervoor te zorgen dat de leerling aan het werk wordt gezet tijdens dit uur.

Daarnaast kent het Cals College het Leerling Volg Plan (LVP). Het jaar is opgedeeld in zes periodes. Per periode wordt een schrapkaart bijgehouden. Hierop wordt aangekruist wanneer een leerling bijvoorbeeld zijn huiswerk niet heeft gemaakt. Op basis van deze schrapkaarten stellen mentoren vast welke leerlingen vier weken lang een uur moeten nakomen, de zogenaamde terugkomuren waarbij gewerkt moet worden aan niet gemaakte taken. Tevens brengt de school de ouders ervan op de hoogte dat de leerling niet het gewenste gedrag vertoont op school en daarom moet nakomen. De doelen hiervan zijn minder vrijblijvend gedrag creëren bij de leerlingen ten aanzien van de werkhouding, mogelijkheid om leerlingen tijdig te corrigeren, beschermen van welwillende leerlingen tijdens de lessen, ondersteuning van nieuwe collega's en concrete informatie genereren voor mentoren, rapportvergaderingen en de ouders. Het LVP is een registratiesysteem en daarom niet bedoeld om te dreigen of straffen.

4. Praktijkonderzoek Broeklandcollege

4.1 Context

Niet alleen zijn in het schooljaar 2012-2013 een aantal actuele schooldocumenten van het Broeklandcollege en het Cals College bestudeerd (zie hoofdstuk 3) om na te gaan in hoeverre het huiswerkbeleid en de huiswerkpraktijk geëxpliciteerd zijn op de betreffende scholen. Daarnaast is er op het Broeklandcollege een empirisch onderzoek uitgevoerd naar de beleving en praktijk van huiswerk op het Broeklandcollege in kaart te brengen.

4.2 Respondenten

- 100 leerlingen. Dit waren 60 leerlingen in de derde klas VMBO-T en 40 leerlingen in de tweede klas VMBO-T.
- 10 docenten van het Broeklandcollege. Drie docenten van geschiedenis, waaronder de teamleider. Twee docenten Aardrijkskunde waaronder de teamleider. De teamleiders van Natuurkunde, Wiskunde, Nederlands. En docenten van Engels en Natuurkunde.

4.3 Onderzoeksinstrumenten

Om inzicht te krijgen in de beleving en praktijk van leerlingen en leraren rondom huiswerk op het Broeklandcollege zijn twee vragenlijsten ontwikkeld: één voor leerlingen en één voor leraren. De vragenlijst voor *leerlingen* is gebaseerd op een bestaande vragenlijst: de Vragenlijst over het Huiswerk Voortgezet Onderwijs (VHVO), die door onderzoekers Neuwahl en Van den Bogaart is opgesteld.⁶⁸ De VHVO meet diverse aspecten van huiswerk, namelijk: tijd, inzet, maken, beleving rol van ouders, plaats, moeilijkheden en studiegewoonten bij huiswerk. Rekening houdend met de beperkte aandachtspanne van de VMBO-leerling en de relevante aspecten voor dit onderzoek is de vragenlijst ingekort van 65 naar 22 vragen. Er zijn daarom alleen vragen opgenomen over de volgende vier aspecten van huiswerk: motivatie en beleving, de studiegewoonten, de omgeving, de begeleiding (Zie bijlage a en tabel 4).

De vragenlijst voor docenten is speciaal voor dit onderzoek opgesteld (zie bijlage b en tabel 5) en richtte zich op perceptie van docenten t.a.v. huiswerk, het opgeven en controleren van huiswerk, de waargenomen motivatie van leerlingen voor huiswerk.

⁶⁸ Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1988). *Vragenlijst huiswerk voortgezet onderwijs (VHVO), vragenlijst studiegewoonten*.

4.4 Dataverzameling en analyse

De vragenlijstafname bij leerlingen en leraren en de aansluitende gesprekken werden uitgevoerd in het voorjaar van 2010. De vragenlijst voor de leerlingen is door de onderzoeker persoonlijk verstrekt en weer ingenomen. Tijdens het maken van de vragenlijst, waarvoor de leerlingen 35 minuten de tijd hadden, werd toezicht gehouden zodat ervan uitgegaan kon worden dat de vragenlijst serieus door de leerlingen werden ingevuld. Voorafgaand is met de leerlingen besproken waarom de vragenlijst werd afgenomen en wat het belang van het serieus invullen was.

De vragenlijst aan de docenten is door de onderzoeker persoonlijk verstrekt met uitleg van de reden van afname. Zie voor de vragenlijst m.b.t. de docenten tabelnummer 5. De ingevulde vragenlijsten zijn vervolgens ingeleverd via het postvak op school van de onderzoeker. Het team op het Broeklandcollege is erg klein. Daarom is besloten om aan tien van de teamleden de vragenlijst voor te leggen. Deze tien respondenten betreffen de belangrijkste schakels binnen de organisatie. Voor deze respondenten is gekozen omdat deze personen de meeste informatie met betrekking tot en inzicht in het onderwerp konden verschaffen.

Met zowel de leerlingen als de docenten is de afname van de vragenlijst kort nabesproken. Met leerlingen in de klas en met enkele docenten in individuele gesprekken. Voor zover dit nog extra informatie opleverde rond specifieke vragen van de vragenlijst wordt die weergegeven in de laatste kolom van de beide resultaten tabellen (4 en 5).

Bij de verwerking en analyse van de data die op basis van de vragenlijsten werden verzameld is alleen gebruik gemaakt van frequentieverdelingen.

4.5 Resultaten

4.5.1 Leerlingen

In de onderstaande tabel zijn de resultaten weergegeven van de vragenlijst die bij leerlingen van het Broeklandcollege is afgenomen. De volgende onderzoeksvragen worden daarmee beantwoord.

- Hoe ervaren leerlingen het maken van huiswerk? (6)
- Welke studiegewoonten hebben leerlingen bij het maken van huiswerk? (7)
- Hoe ervaren leerlingen de invloed van de thuissituatie bij het maken van huiswerk? (8)
- Hoe ervaren leerlingen huiswerkcontrole en huiswerkbegeleiding? (9)

Tabelnr. 4 Resultaten leerling enquête huiswerk (N=100)

Toelichting naar aanleiding van gesprek

	Beleving en motivatie	Nooit	Soms	Vaak	Altijd	
01 (13)	Ik vind het leuk om met huiswerk bezig te zijn	60	30	10	0	
02 (15)	Ik krijg interessant huiswerk op	90	10	0	0	
03 (20)	Ik vind het erg als ik niet weet hoe ik mijn huiswerk moet doen.	60	25	10	5	
04 (07)	Ik vind het belangrijk om mijn best te doen met huiswerk	Helemaal niet 0	Niet zo 20	Wel 80	Heel erg 0	
	Studiegewoonten	Nooit	Soms	Vaak	Altijd	
05 (18)	Als ik met het huiswerk voor een vak ga beginnen, weet ik wat ik ervoor op heb gekregen	0	10	70	20	
06 (19)	Als ik met het huiswerk voor een vak ga beginnen, weet ik hoe ik het moet doen	0	25	65	10	
07 (17)	Ik vind het moeilijk om aan mijn huiswerk te beginnen	0	10	40	50	
08 (25)	Ik zit tijdens het huiswerk te denken aan dingen die me dwarszitten	60	15	22	3	
09 (26)	Ik zit tijdens het huiswerk te denken aan dingen die ik liever zou doen.	25	40	30	5	
10 (27)	Doordat er iemand in de kamer is of binnenkomt wordt ik afgeleid	10	30	35	25	
11 (28)	Door de tv of radio wordt ik afgeleid	82	18	0	0	
12 (45)	Na school wacht ik even voordat ik aan mijn huiswerk begin	30	20	30	20	
13 (46)	Na het avondeten wacht ik even voordat ik aan mijn huiswerk begin	50	20	22	08	
	Omgeving					
14 (10)	Mijn ouders (verzorgers) vragen of mijn huiswerk af is	8	35	25	2	
15 (08)	Als ik met mijn huiswerk bezig ben staat de radio of tv aan	10	50	20	20	
16 (39)	Als ik aan mijn huiswerk bezig ben, heb ik alleen de dingen die hiervoor nodig zijn op mijn bureau liggen	65	35	0	0	De smartphone is hier een onderdeel van.
17 (09)	Bij het maken van huiswerk word ik geholpen	87	13	0	0	
18 (06)	Waar maak je huiswerk meestal?	Eigen kamer alleen	Eigen kamer i.a.v. anderen	Huis- kamer alleen	Huis- kamer i.a.v. anderen	Anders
		74	5	5	10	6
	Begeleiding	Ja	Nee	Heel prettig		
19 (64)	Ik zou het prettig vinden (beter) te leren hoe ik zonder veel moeilijkheden huiswerk kan maken	50	15	35		
20 (66)	Ik zou het fijn vinden als op school een uurtje huiswerkbegeleiding is	92	8	0		
21 (68)	Maak je huiswerk beter als het wordt nagekeken?	81	19	0		

In de eerste kolom staan de nummers van de vragen (met daarachter tussen haakjes het oorspronkelijk vraagnummer in de VHVO). In de tweede kolom is de vraag weergegeven. In de overige kolommen wordt de antwoordfrequentie weergegeven. Omdat N=100 zijn de absolute getallen gelijk aan de percentages.

4.5.1.1 Categorie Beleving en motivatie

Op de vraag of leerlingen het leuk vinden om hun huiswerk te maken antwoorden slechts 2 leerlingen van de derde klas met "soms". De rest geeft aan het huiswerk nooit leuk te vinden. In de tweede klas is dit beeld heel anders. 50% geeft hier aan huiswerk nooit leuk te vinden. De rest geeft aan huiswerk soms of vaak leuk te vinden. Gemiddeld genomen vinden meer dan 50% van de leerlingen het nooit leuk om met het huiswerk bezig te zijn.

Op de vraag of leerlingen het vervelend (saai) vinden om met huiswerk bezig te zijn geeft een groot deel van de leerlingen als antwoord "vaak". In de tweede klas geeft 1 op de 3 leerlingen "soms" aan. Gemiddeld vindt het merendeel van de leerlingen het vaak saai om met het huiswerk bezig te zijn. Hetzelfde antwoord zien we terug op de vraag of het huiswerk interessant is. Het merendeel antwoordt "nooit" en een aantal leerlingen in de tweede klas antwoorden met "soms". Dit strookt dus met het antwoord dat op vraag 14 werd gegeven.

4.5.1.2 Studiegewoonten

Van de leerlingen weet 90% vaak of altijd precies welk huiswerk werd opgegeven. Tevens geeft 75% van de leerlingen aan dat ze vaak of altijd weten wat ze met het opgegeven huiswerk moeten doen. Oftewel hoe ze de opgegeven opdrachten moeten aanpakken. Wel vindt gemiddeld ongeveer 35% van de leerlingen het "soms" of "vaak" vervelend wanneer ze niet weten hoe ze hun huiswerk moeten maken. In de tweede klas ligt dit percentage hoger dan in de derde klassen. Hoewel ze meestal dus wel weten wat er gedaan moet worden, wordt het niet als heel storend ervaren door een meerderheid van de leerlingen wanneer ze dit niet weten.

De meeste leerlingen geven aan dat ze het moeilijk vinden om aan hun huiswerk te beginnen. In de derde klas geven vrijwel alle leerlingen dit aan en in de tweede klas ongeveer 2 op de 3 leerlingen. 75% van de leerlingen denkt soms of zelfs nooit aan dingen die hen dwarszitten tijdens het maken van huiswerk. 40% van de leerlingen denkt soms aan dingen die ze liever zouden doen dan het maken van huiswerk. 30% van de leerlingen, voornamelijk derde klassers, denken hier zelfs vaak aan.

De meeste leerlingen in de derde klas maken 's middags nooit hun huiswerk. Dit antwoord wordt in de tweede klas niet gegeven. In de tweede klas wachten leerlingen minder lang of nooit met het maken van huiswerk in de middag. Op de vraag of

leerlingen in de avond meteen huiswerk maken antwoord 50% van de leerlingen met vaak. Opvallend is dat twee derdeklassers die aangaven 's middags geen huiswerk te maken ook bij deze vraag aangaven in de avond helemaal geen huiswerk te maken. Maar over het algemeen wordt door de meerderheid het huiswerk dus wel thuis gemaakt. Het merendeel van de leerlingen vindt het belangrijk om hun best te doen op het huiswerk.

Vrijwel alle leerlingen geven aan dat ze nooit worden geholpen bij het maken van huiswerk. Een enkeling antwoord met "soms". Opmerkelijk is dat 60% van de leerlingen wel aangeeft dat ouders soms of zelfs vaak het huiswerk overhoren of vragen of het gemaakt is.

4.5.1.3 Omgeving

Een aantal vragen gaat in op de omstandigheid waarin de leerlingen huiswerk maken. Op de vraag waar leerlingen hun huiswerk meestal maken antwoord 79% met "meestal op mijn kamer". De rest geeft aan het huiswerk in de huiskamer te maken of beide. De meeste leerlingen worden afgeleid omdat er iemand binnenkomt. Vaak komen deze personen niet alleen maar binnen, maar spreken ze tegen andere personen in de woonkamer of echt tegen hen. Dit wordt als storend ervaren maar tegelijkertijd ook als welkome afleiding.

Als leerlingen met huiswerk bezig zijn geeft 40% aan dat vaak of bijna altijd de tv of radio aan staat. Slechts 10% geeft aan dat dit bijna nooit tot nooit het geval is. Toch zijn bijna alle leerlingen van mening dat radio of televisie hen niet afleid bij het huiswerk maken. 85% van de leerlingen heeft altijd spullen op het bureau liggen die niets met het huiswerk te maken hebben. De smartphone is hier een onderdeel van.

4.5.1.4 Begeleiding

50% van de leerlingen ziet het wel zitten om te leren hoe huiswerk gemaakt kan worden zonder al te veel moeilijkheden. De meeste leerlingen voelen niets voor huiswerkbegleiding, ondanks dat de eerder aangegeven 50% wel zou willen leren hoe ze huiswerk makkelijker kunnen maken. Het blijkt dat 81% van de leerlingen het belangrijk vindt dat huiswerk wordt nagekeken. Dan is volgens hen de kwaliteit van het proces van huiswerk maken hoger.

4.5.2 Leraren

In de onderstaande tabel 5 zijn de resultaten weergegeven van de vragenlijst die bij leraren van het Broeklandcollege zijn afgenomen. De volgende onderzoeksvragen worden daarmee beantwoord:

- 10. Vinden leraren dat de school een herkenbare huiswerkvisie en -beleid heeft?*
- 11. Hoe gaan leraren om met huiswerk? (Opgeven en nakijken)*
- 12. Hoe percipiëren leraren de motivatie van leerlingen voor huiswerk?*

Tabelnr.5: Resultaten vragenlijst docenten (N=10)

Toelichting naar aanleiding van gesprek

Herkenbaarheid HW-beleid					
		Duidelijk vanuit de directie geformuleerde visie	Een onduidelijke visie, deze zou verbeterd moeten worden	Geen visie, is ook niet nodig	Geen visie, wordt op prijs gesteld
01	Welke visie kent de school m.b.t. huiswerk?	0	3	0	7
De docenten geven aan onderlinge afstemming belangrijk te vinden.					
		Een duidelijk beleid	Een onduidelijk beleid	Er is geen beleid	
02	Welk beleid kent de school m.b.t. huiswerk?	0	1	9	
De docenten zien de enkele regels omtrent huiswerk in de schooldocumenten nog niet als een huiswerkbeleid.					
		Ja, ruim voldoende	Ja, maar niet altijd	Nee	
03	Vindt u dat de school voldoende aandacht besteed aan huiswerk, is de kwaliteit van begeleiding adequaat?	2	5	3	
Docenten geven aan dat er wel aandacht voor manier van huiswerk maken is. Vooral in klas 1 en iets minder in 2. Zou gehele schoolcarrière moeten zijn. Voor meeste leerlingen zijn hulpuren voldoende, maar sommigen kunnen meer begeleiding gebruiken.					
Opgeven nakijken HW					
		Ja, ik vind dat ik genoeg huiswerk opgeef	Nee, ik vind dat ik onvoldoende huiswerk opgeef	Nee, ik geef teveel op	
04	Wordt er genoeg huiswerk opgeven?	10	0	0	
		Altijd op dezelfde wijze met een duidelijke structuur en uitleg	Altijd op een andere wijze.		
05	Hoe geeft u huiswerk op? Wordt er een duidelijke structuur gehanteerd?	2	8		
Deze structuur is bij 8 docenten afwezig. Geven huiswerk meestal in de laatste vijf minuten op.. Gaat dan vnl over wat er gemaakt moet worden en niet zozeer hoe leerlingen het dienen aan te pakken.					
		Aan het begin van de les	Aan het eind van de les	Wisselt	
06	Op welk tijdstip geeft u huiswerk op?	0	9	1	
Huiswerk wordt meestal aan eind van les opgegeven, ook bij docenten die dezelfde structuur hanteren.					
		Ja	Nee	Wisselt	
07	Evalueert u het opgegeven huiswerk?	4	3	3	
De docenten die huiswerk evalueren, geven aan de evaluatie meestal te gebruiken als controle-middel. Minder vaak wordt geëvalueerd of leerlingen ook daadwerkelijk de stof begrijpen.					
Motivatatie leerlingen					
		Ja, de leerlingen zijn goed gemotiveerd en maken in voldoende mate huiswerk.	Nee, de leerlingen zijn niet goed gemotiveerd en maken in onvoldoende mate huiswerk		
08	Zijn de leerlingen goed gemotiveerd voor huiswerk en maken leerlingen in voldoende mate het huiswerk?	0	10		
De docenten ervaren dat merendeel van leerlingen huiswerk saai vindt. En dat ze niet weten hoe dit te veranderen. Ze noemen 4 redenen: Leerlingen zien nut niet, afleiding door o.a. mobieltjes, thuissituatie en drukte door nevenactiviteiten.					

4.5.2.1 Visie en beleid

Docenten geven aan dat de visie van de school op huiswerk niet of nauwelijks bij hen bekend is. Docenten zijn van mening dat het beleid te weinig expliciet is. Het is daarom moeilijk om gezamenlijk een lijn hierin te trekken. Dit maakt het tevens lastig voor hen hoe zij er zelf mee om moeten gaan. Elke docent kiest op dit moment zijn eigen weg hierin. Ondanks dat de docenten aangeven meer uniformiteit te willen in de manier waarop in de lessen met huiswerk wordt omgegaan, geven ze daarnaast aan dat er wat dat betreft ook speelruimte moet blijven om context specifiek te kunnen handelen.

4.5.2.2 Opgeven en nakijken

De ondervraagde docenten vinden dat ze voldoende huiswerk opgeven. De meesten hanteren geen vaste inhoudelijke en/of procedurele structuur wat betreft het opgeven en nakijken van huiswerk, dat in de meeste gevallen wel in de laatste 5 minuten van de les wordt gegeven. Er wordt vooral verteld wat er gemaakt moet worden en niet zozeer op welke manier of wat valkuilen voor leerlingen zouden kunnen zijn.

Ongeveer de helft van de docenten evalueert het huiswerk, bij de evaluatie van huiswerk wordt gekeken of het huiswerk gemaakt is en of leerlingen de gemaakte opdrachten ook begrijpen. Op de vraag waarom ze dit doen antwoorden de meeste de docenten dat ze op deze manier kunnen controleren of leerlingen daadwerkelijk het huiswerk gemaakt hebben en enkele of ze de stof wel begrepen hebben.

4.5.2.3 Motivatie leerlingen

Docenten geven aan dat de mate waarin leerlingen huiswerk maken onder de maat is. Uit de toelichtingen van docenten komen hiervoor een viertal redenen naar voren. . Zo zien leerlingen er volgens hen niet altijd het nut van huiswerk in , hebben ze er te weinig aandacht voor omdat ze afgeleid worden door bijvoorbeeld mobieltjes, maakt de thuissituatie het voor de leerlingen niet altijd mogelijk en hebben de leerlingen het te druk met andere activiteiten, zoals bijvoorbeeld een sport.

Aan de docenten werd verder gevraagd of er vanuit de school voldoende mogelijkheden worden aangeboden aan leerlingen op het gebied van begeleiding. De docenten gaven aan dat dit per leerling verschilt. Er zijn extra "hulpuren" beschikbaar op school.⁶⁹ Voor de meeste leerlingen is dit voldoende. Maar er zijn ook leerlingen die meer begeleiding zouden kunnen gebruiken. Een aantal docenten vindt dat er tijdens de mentorlessen meer aandacht besteed zou moeten worden aan de manier waarop leerlingen huiswerk maken. Dit gebeurt nu tijdens de mentorlessen in de brugklas. Volgens de docenten zou hier gedurende de gehele schoolcarrière van de leerlingen ruimte voor moeten zijn.

⁶⁹ Zie paragraaf 3.3.2.1 voor een beschrijving van hulpuren.

5. Conclusie, discussie en aanbevelingen

In dit afsluitende hoofdstuk wordt in paragraaf 5.1 aan hand van antwoorden op een aantal deelvragen, de hoofdvraag van het afstudeerproject beantwoord: *"Hoe kijken bij het Broeklandcollege leerlingen en leraren tegen huiswerk aan en hoe gaan ze er mee om?"* Vervolgens worden in paragraaf 5.2 de resultaten van de documentanalyse en het empirisch onderzoek gerelateerd aan het, via literatuuronderzoek, opgebouwde referentiekader m.b.t. huiswerk. Hierbij worden ook ervaringen en interpretaties van de onderzoeker in zijn rol als leraar van leerlingen meegenomen. Tot slot worden in paragraaf 5.3 enkele aanbevelingen gedaan voor de verdere ontwikkeling van huiswerkbeleid op het Broeklandcollege.

5.1 Conclusie

Het doel van het onderzoek was om de kennis over huiswerkbeleving en huiswerkpraktijk van leraren en leerlingen op het Broeklandcollege te verdiepen. Om dit doel te verwezenlijken is naar aanleiding van de hoofdvraag een literatuurstudie, een analyse van schooldocumenten en een empirisch onderzoek uitgevoerd.

Uit de literatuurstudie komt naar voren dat er veel onderzoek naar aspecten van huiswerk is gedaan. Het doel van huiswerk wordt meestal gezien als middel om de leerprestaties te bevorderen via maak- en leerwerk buiten schooltijd. Effectieve huiswerkopdrachten moeten voor leerlingen motiverend zijn, de leerstof problematiseren, in oefenvormen in verschillende contexten worden aangereikt en waar nodig gedifferentieerd worden aangeboden. Wat betreft de didactiek van huiswerk kan onderscheid gemaakt worden tussen de opgeef- de maak- en de controle- of evaluatiefase. Elk van deze fasen kent zijn eigen problematiek en te ontwikkelingen richtlijnen. Wat betreft het aspect huiswerkmoeilijken is sprake van een heel scala aan problemen die leerlingen kunnen ervaren, zoals concentratieproblemen, slechte werkhouding, storende omgeving, verkeerde of geen ondersteuning door ouders en te weinig tijd.

Uit de documentanalyse kwam naar voren dat het zowel het Broeklandcollege als het Calscollege nauwelijks beleid hebben geëxpliciteerd wat betreft de huiswerkdidactiek, dat wil zeggen gezamenlijke richtlijnen en handvatten voor docenten over hoe om te gaan met huiswerk in de klas tijdens de (vak)lessen. De meeste teksten over huiswerk in de schooldocumenten gaan over de rechten en plichten van de leerlingen en leraren rondom huiswerk. Wel organiseren beide scholen begeleidingsactiviteiten in beperkte mate begeleidingsactiviteiten buiten de lessen, zoals leren huiswerk maken in de mentorlessen en vakgerichte hulp- en begeleidingslessen, waar onder begeleiding ook aan huiswerk gewerkt kan worden.

Uit het empirisch onderzoek onder leerlingen van het Broeklandcollege wordt onder andere duidelijk dat leerlingen, ondanks dat ze meestal wel weten wat ze moeten maken of leren, huiswerk nogal saai vinden. De motivatie voor huiswerk is laag, waardoor er vaak sprake is van uitstelgedrag. Tijdens het maken van het huiswerk staat vaak de radio, tv en/of smartphone aan. Vooral de laatste zorgt voor veel afleiding van de huiswerктаak. De meeste leerlingen worden thuis niet geholpen met huiswerk. Een huiswerkuurtje op school en regelmatige huiswerkcontrole door leraren zijn voor leerlingen van het Broeklandcollege dan ook een belangrijke externe prikkels om huiswerk serieus te nemen. Volgens de leraren van het Broeklandcollege is er geen expliciet schoolbeleid ten aanzien van huiswerk. Dat zouden ze wel graag willen. De meeste leraren geven volgens eigen zeggen (genoeg) huiswerk op, maar hebben geen vaste structuur of manier van werken om dat te doen. Niet alle leraren controleren het huiswerk altijd, ondanks dat ze vinden dat leerlingen nauwelijks gemotiveerd zijn om huiswerk te maken.

5.2 Discussie

5.2.1 Visie en beleid

Uit de onderzoeksresultaten komt naar voren dat het Broeklandcollege in beperkte mate beschikt over een expliciet huiswerkbeleid. Uit de literatuur komt echter naar voren dat dit wel noodzakelijk is wil huiswerk op het Broeklandcollege slagen. Daarnaast blijkt zowel uit het literatuuronderzoek als uit de onderzoeksresultaten dat huiswerk wel belangrijk wordt geacht voor het verbeteren van de leerlingprestaties. Tevens is het zo dat wanneer de afspraken rondom huiswerk in een duidelijk beleid zijn vastgelegd de leerlingen uiteindelijk betere studieresultaten behalen. De onderzoeker is daarom van mening dat het opstellen van een huiswerkbeleid het Broeklandcollege ten goede zal komen. Maar de docenten van het Broeklandcollege geven ook aan wel een bepaalde vrijheid te willen behouden en volgens de onderzoeker zou hier rekening mee moeten worden gehouden bij het opstellen van een nieuw huiswerkbeleid.

5.2.2 Criteria voor effectieve huiswerkopdrachten voor leerlingen

Uit onderzoek blijkt dat huiswerk als toepassing van kennis en vaardigheid positief werkt op de studieresultaten. Hiervoor is het van belang dat het huiswerk geen stof is die tijdens de les is blijven liggen en thuis door de leerling dient te worden ingehaald. In dat geval worden de belangrijkste aspecten zoals het verwerven van dieper inzicht, het leggen van verbanden en het toepassen van de stof niet begeleid door de docent en kunnen leerlingen zich minder goed ontwikkelen.

De onderzoeker is van mening dat in het huiswerkbeleid niet enkel afspraken gemaakt dienen te worden met betrekking tot de manier waarop met huiswerk moet

worden omgegaan. Inhoudelijke aspecten van huiswerk zouden ook een aspect van dit beleid moeten vormen. Zo zou een van de vier stappen van Roth extra aandacht mogen krijgen, namelijk het wekken van de interesse van de leerling. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen erkennen dat huiswerk vaak saai is en dat ze niet begrijpen wat ze eraan hebben om dit te leren. Ook het merendeel van de leerlingen op het Broeklandcollege vindt huiswerk maken niet leuk en het opgegeven huiswerk is vaak saai. Door de stof dus te koppelen aan de beleavingswereld van de leerling ontnemen je dit probleem. Een andere manier om huiswerk interessant te maken is door middel van differentiatie. Door specifiek naar de capaciteiten van de individuele leerling te kijken en het huiswerk daarop aan te passen, is te voorkomen dat leerlingen overvraagd worden of juist te weinig uitgedaagd worden. Dit is een methode die ook vanuit de overheid wordt gestimuleerd om in te zetten in het voortgezet onderwijs. Het Broeklandcollege zou nog kunnen onderzoeken op welke wijze differentiatie beter toegepast zou kunnen worden met betrekking tot huiswerk.

5.2.3 Huiswerkdidactiek

Bij het opgeven van huiswerk zijn drie zaken belangrijk. Als eerste in *paragraaf 2.2 Criteria voor effectieve huiswerkopdrachten* behandelde punt de criteria van kwalitatief goed huiswerk. Daarnaast is ook de hoeveelheid en de manier waarop de docent het huiswerk opgeeft cruciaal. Het is belangrijk dat leraren genoeg huiswerk opgeven zodat studieresultaten verbeteren, maar niet zoveel dat het teveel is en het juist de schoolprestaties ten slechte komt. Daarmee moet de docent niet alleen rekening houden met zijn of haar eigen vak, maar ook met overige vakken van de leerlingen. Deze regels tracht het Broeklandcollege wel na te streven en hierover zijn afspraken opgenomen in het leerlingenstatuut. Tevens dient de docent de tijd te nemen voor het opgeven van het huiswerk, zodat leerlingen eventueel vragen hierover kunnen stellen en thuis niet halfslachtig aan het werk hoeven. De meeste docenten op het Broeklandcollege hanteren geen duidelijke structuur met betrekking tot het opgeven en de tijd voor uitleg is erg kort. Ondanks dat leerlingen aangeven hier weinig problemen van te ondervinden, blijkt uit de theorie zoals geschetst in *paragraaf 2.3.1 Opgeven van huiswerk*, dat dit de leerlingprestaties kan bevorderen. De onderzoeker lijkt het daarom raadzaam dat het Broeklandcollege onderzoek doet naar de manier waarop zij het best huiswerk kunnen opgeven.

Wanneer docenten het huiswerk evalueren zorgt dit voor een aantal positieve effecten. Zo maken leerlingen het huiswerk eerder wanneer dit gecontroleerd wordt en dit zorgt uiteindelijk voor een beter studieresultaat. Daarnaast begrijpen leerlingen de stof beter wanneer deze nogmaals wordt besproken. Een evaluatiemoment biedt namelijk gelegenheid tot het bespreken van eventuele inhoudelijke problemen waar leerlingen

tegenaan liepen tijdens het maken van het huiswerk. Ook dit stimuleert de schoolprestaties. Slechts de helft van de docenten op het Broeklandcollege evalueert het opgegeven huiswerk. Dit terwijl de meerderheid van de leerlingen van het Broeklandcollege duidelijk aangeeft dit wel op prijs te stellen. Uit het leerlingenstatuut blijkt wel dat leerlingen verplicht zijn verantwoording af te leggen over het niet maken van huiswerk en dat hier consequenties (straf) aan verbonden zijn. In de praktijk blijkt echter dat deze regels door de school niet streng genoeg worden nageleefd.

5.2.4 Maken van huiswerk

Het maken van huiswerk thuis stimuleert een zekere vorm van zelfstandigheid bij leerlingen. Een eigenschap die in het verdere leven van grote waarde is. Bij het maken van huiswerk is het begrip tijd relatief. Dit omdat het aantal uren of minuten niets zegt over de kwaliteit van de bestede tijd. Het tijdstip waarop leerlingen huiswerk maken is wel belangrijk. Leerlingen die meteen na schooltijd hun huiswerk maken, krijgen dit huiswerk vaker op tijd af dan leerlingen die pas na het eten aan hun huiswerk beginnen. Thuis zijn leerlingen gevoelig voor een aantal storende factoren. Ouders dienen leerlingen niet inhoudelijk te helpen met het maken van huiswerk, maar zich slechts te beperken tot het stimuleren van het maken van huiswerk. Op het Broeklandcollege helpen ouders niet inhoudelijk bij het maken van huiswerk, maar 60% van de ouders helpt wel met overhoren of vraagt naar het huiswerk.

5.2.5 Begeleiding bij huiswerkmoeilijkheden

Problemen die kunnen ontstaan bij het maken van huiswerk zijn het niet of slecht maken van huiswerk of inhoudelijk hulp nodig hebben bij het maken van huiswerk. Ook voor leerlingen van het Broeklandcollege is de drempel om aan het huiswerk te beginnen erg hoog. Ook docenten van het Broeklandcollege geven aan dat de mate waarin leerlingen huiswerk maken onder de maat is. De docenten geven aan dat er een viertal redenen is waarom leerlingen slecht gemotiveerd zijn. Zo zien leerlingen er volgens hen het nut niet van in, hebben ze er te weinig aandacht voor omdat ze afgeleid worden door bijvoorbeeld mobieltjes, maakt de thuissituatie het voor de leerlingen niet altijd mogelijk en hebben de leerlingen het te druk met andere activiteiten zoals bijvoorbeeld een sport. Met name de laatste reden zorgt ervoor dat huiswerktijd drastisch wordt ingekort. Huiswerk verschuift als het ware naar de achtergrond en de leuke activiteiten staan pertinent op nummer een.

Scholen kunnen bewust een keuze maken om tijd voor huiswerk actief te veroveren bij leerlingen. Hierdoor draagt de school zorg voor een verschuiving van plek die huiswerk bij de leerlingen inneemt. Huiswerk komt niet meer na alle andere volgens leerlingen leukere activiteiten, maar staat weer bovenaan de lijst. Dit kan door

huiswerkbegeleiding of andere begeleidingsuren aan te bieden. Doordat deze begeleiding een bepaalde verplichting met zich meebrengen, zijn leerlingen gedwongen het huiswerk daadwerkelijk te maken. Daarnaast kan tijdens deze uren ook inhoudelijke hulp worden geboden, waardoor leerlingen die in eerste instantie problemen hebben met de stof deze nu wel leren begrijpen. De meeste leerlingen van het Broeklandcollege voelen niets voor huiswerkbegeleiding, ondanks dat 40% wel zou willen leren hoe ze huiswerk makkelijker kunnen maken. Voor sommige leerlingen zou er meer begeleiding moeten zijn vinden de docenten van het Broeklandcollege. Daarnaast zijn ze van mening dat er de gehele schoolcarrière aandacht besteed zou moeten worden aan het leren huiswerk maken.

Dat gebeurt deels in de hulpuren die het Broeklandcollege organiseert. Hier wordt aan leerlingen regelmatig ook ruimte gegeven om huiswerk te maken. Het begeleiden van hulpuren is een doen de docenten op vrijwillige basis. Vanuit de directie is het niet verplicht voor docenten. Deze vorm van huiswerkbegeleiding zou kunnen worden uitgebreid aan de hand van de begeleidingsvoorbeelden van het Cals College zoals deze besproken zijn in hoofdstuk 3. Verder zou nader onderzocht kunnen worden wat het financiële draagvlak van het Broeklandcollege is en of de school deze vorm van begeleiding zelf kan bekostigen. In een dergelijk onderzoek kan ook worden besproken of de school een financiële bijdrage zou kunnen leveren aan het opzetten van huiswerkbegeleiding of de momenteel beschikbare huiswerkbegeleiding van Check5.

Daarnaast kunnen bij sommige problemen ouders een rol spelen. Zo kunnen ouders of andere familieleden de leerling storen bij het maken van huiswerk. Uit de vragenlijst onder leerlingen blijkt dat de leerlingen van het Broeklandcollege dit als meest storende factor zien. Slechts 10 procent geeft namelijk aan nooit gestoord te worden door familieleden. Of zo blijkt uit de theorie dat ouders zich teveel inhoudelijk bemoeien met het huiswerk, waardoor het leerproces van de leerling stagneert. De leerlingen van het Broeklandcollege geven aan dat deze bemoeienis voor de meeste van hen geen probleem is. Want 87 procent geeft aan nooit geholpen te worden. De overige 13 procent geeft aan soms geholpen te worden. Daarnaast kunnen buitenschoolse activiteiten en de ruimte waarin de leerling het huiswerk maakt voor teveel afleiding zorgen. Het zou kunnen zijn dat ouders geen idee hebben hoeveel negatieve invloed zij en overige familieleden uitoefenen op het succesvol maken van huiswerk door de eerder genoemde leerlingen.

Buiten school zijn ouders verantwoordelijk voor het welzijn en de ontwikkeling van hun kinderen. Ze zouden dus ook hun verantwoording moeten nemen voor het creëren van een juiste leersituatie thuis. Niet enkel de onderzoeker vindt dit, ook de leerlingen van het Broeklandcollege vinden dat hun ouders dit wel iets meer zouden mogen doen. Hun ouders lijken minder betrokken bij het huiswerk van hun kinderen. Dit blijkt zowel uit de respons van de ouders op de vragenlijst die door de onderzoeker aan hen is

voorgelegd, als uit de antwoorden van de leerlingen. Om een beter beeld te krijgen van de rol die ouders spelen, zou hiernaar nader onderzoek gedaan kunnen worden.

Op het Broeklandcollege is er op dit moment geen huiswerkbegeleiding door een extern instituut. Bij navraag onder huiswerkinstituten in de regio blijkt dat op het Sint-Janscollege in Hoensbroek, waar de school een samenwerkingsverband mee heeft, sinds april 2010 door Check5 huiswerkbegeleiding wordt aangeboden. Op de website van Check5 staat nadrukkelijk vermeld dat dit ook toegankelijk is voor leerlingen van andere middelbare scholen en moet door ouders zelf worden betaald. Op de website van het instituut is te lezen dat prijs hiervan varieert van €226,- tot €334,- per maand.⁷⁰ Gezien de hoge bedragen en de minieme informatie vanuit het Broeklandcollege denkt de onderzoeker dat er van deze mogelijkheid weinig gebruik wordt gemaakt door de ouders en leerlingen van het Broeklandcollege.

5.3 Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kan voor het Broeklandcollege een aantal aanbevelingen geformuleerd worden, waarmee de rol van huiswerk als schakel in het onderwijsleerproces versterkt kan worden:

1. Om de bijdrage van huiswerk aan het onderwijsleerproces te versterken, is aan te bevelen om de visie en het beleid ten aanzien van huiswerk meer te expliciteren en te delen met alle betrokkenen, niet alleen mondeling maar ook via schooldocumenten, voorlichtingsbijeenkomsten, commissies, digitale media en (na)scholingsbijeenkomsten. Hierbij kunnen de in hoofdstuk 2 onderscheiden definitie en componenten van huiswerkdidactiek eventueel als referentiekader.
2. De school een aantal studiedagen voor docenten laten wijden aan aspecten van huiswerkdidactiek (opgeven/differentiëren, maken en evalueren). Dit zou kunnen onder leiding van een nascholingsinstituut met veel ervaring op dit terrein. Een commissie bestaande uit docenten zou deze studiedag samen met de nascholingsinstantie kunnen voorbereiden. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan o.a.:
 - a. Een vast tijdstip/moment in de les waarop de docent huiswerk opgeeft vastleggen en dan het liefst niet de laatste vijf minuten van de les. Zo hebben leerlingen de gelegenheid vragen te stellen. Daarnaast niet alleen opgeven wat gemaakt moet worden, maar tevens bespreken hoe de leerlingen dit moeten aanpakken.

⁷⁰ Check5 studiebegeleiding. Geraadpleegd op 29 april 2013. <http://www.check5.nl>

- b. Afspraken maken over differentiatie op gebied van huiswerk. De stof meer toespitsen op de belevingswereld van de leerling en eventueel ook toespitsen op niveau van individuele leerling.
 - c. Vastleggen dat alle docenten het huiswerk moeten evalueren en op welk vast tijdstip/moment in de les dit moet gebeuren. Evaluatie is in dit geval niet alleen controle of het huiswerk gemaakt is, maar tevens nabespreken waar de knelpunten zaten en vragen over het huiswerk beantwoorden.
- 3. Begeleidingsmogelijkheden uitbreiden voor leerlingen met huiswerkmoeilijkheden. De begeleidingsuren en bomlessen zoals het Cals College deze verzorgt zouden op dit punt voor het Broeklandcollege als inspiratiebron kunnen dienen.
- 4. Voldoende digitale mogelijkheden bieden voor leerlingen die niet aanwezig waren in de les om na te gaan welk huiswerk is opgegeven. Deze mogelijkheden vastleggen zodat leerlingen weten dat ze verplicht zijn deze stappen te ondernemen wanneer ze niet aanwezig waren in de les.
- 5. Vastleggen op welke plekken in de school leerlingen aan huiswerk kunnen werken tijdens een tussenuur of lesuitval.
- 6. School kan ouders via mondelinge en schriftelijke voorlichting stimuleren om thuis een prettige leeromgeving te creëren. Bijvoorbeeld door een jaarlijkse voorlichting te plannen voor ouders waarin de problemen die leerlingen thuis ondervinden bij het maken van huiswerk uiteengezet worden en oplossingen daarvoor aan te dragen of punten waar ouders op zouden kunnen letten. Dit kan eventueel ook in een informatiefolder die jaarlijks verstrekt wordt aan de ouders.
- 7. De leerprestaties van leerlingen en de bijdrage van huiswerk daaraan kunnen alleen verbeteren als afgesproken huiswerkbeleid ook binnen de gehele schoolorganisatie ten uitvoer wordt gebracht. Om dit te stimuleren zou er een commissie kunnen worden ingesteld waarin zowel leerlingen als docenten zitting nemen. Zij kunnen onderling bespreken welke punten goed ten uitvoer worden gebracht en waar er nog verbetering nodig is.

Samenvatting

Het doel van dit afstudeeronderzoek was om de kennis over huiswerkbeleving en huiswerkpraktijk van leraren en leerlingen op het Broeklandcollege te verdiepen. Om dit doel te verwezenlijken is naar aanleiding van de hoofdvraag (*"Hoe kijken bij het Broeklandcollege leerlingen en leraren tegen huiswerk aan en hoe gaan ze er mee om?"*) een literatuurstudie, een analyse van schooldocumenten en een empirisch onderzoek uitgevoerd.

Uit de literatuurstudie komt naar voren dat er veel onderzoek naar aspecten van huiswerk is gedaan. Het doel van huiswerk wordt meestal gezien als middel om de leerprestaties te bevorderen via maak- en leerwerk buiten schooltijd. Effectieve huiswerkopdrachten moeten voor leerlingen motiverend zijn, de leerstof problematiseren, in oefenvormen in verschillende contexten worden aangereikt en waar nodig gedifferentieerd worden aangeboden. Wat betreft de didactiek van huiswerk kan onderscheid gemaakt worden tussen de opgeef- de maak- en de controle- of evaluatiefase. Elk van deze fasen kent zijn eigen problematiek en te ontwikkelen richtlijnen. Wat betreft het aspect huiswerkmoeilijken is sprake van een heel scala aan problemen die leerlingen kunnen ervaren, zoals concentratieproblemen, slechte werkhouding, storende omgeving, verkeerde of geen ondersteuning door ouders en te weinig tijd.

Uit de documentanalyse kwam naar voren dat het zowel het Broekland als het Calscollege nauwelijks beleid hebben geëxpliciteerd wat betreft de huiswerkdidactiek, dat wil zeggen gezamenlijke richtlijnen en handvatten voor docenten over hoe om te gaan met huiswerk in de klas tijdens de (vak)lessen. De meeste teksten over huiswerk in de schooldocumenten gaan over de rechten en plichten van de leerlingen en leraren rondom huiswerk. Wel organiseren beide scholen in beperkte mate begeleidingsactiviteiten buiten de lessen, zoals leren huiswerk maken in de mentorlessen en vakgerichte hulp- en begeleidingslessen, waar onder begeleiding ook aan huiswerk gewerkt kan worden.

Uit het empirisch onderzoek onder leerlingen van het Broeklandcollege wordt onder andere duidelijk dat leerlingen ondanks dat ze meestal wel weten wat ze moeten maken, huiswerk nogal saai vinden. De motivatie voor huiswerk is laag, waardoor er vaak sprake is van uitstelgedrag. Tijdens het maken van het huiswerk staat vaak de radio, tv en/of smartphone aan. Vooral de laatste zorgt voor veel afleiding van de huiswerктаak. De meeste leerlingen worden thuis niet geholpen met huiswerk. Een huiswerkuurtje op school en regelmatige huiswerkcontrole door leraren zijn voor leerlingen van het Broeklandcollege dan ook belangrijke externe prikkels om huiswerk serieus te nemen. Volgens de leraren van het Broeklandcollege is er geen expliciet schoolbeleid ten aanzien van huiswerk. Dat zouden ze wel graag willen. De meeste

leraren geven volgens eigen zeggen (genoeg) huiswerk op, maar hebben geen vaste structuur of manier van werken om dat te doen. Niet alle leraren controleren het huiswerk altijd, ondanks dat ze vinden dat leerlingen nauwelijks gemotiveerd zijn om huiswerk te maken.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek zijn voor het Broeklandcollege een aantal aanbevelingen geformuleerd, die een bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van het huiswerkpraktijk. Om de bijdrage van huiswerk aan het onderwijsleerproces te versterken, is aan te bevelen om de visie en het beleid ten aanzien van huiswerk meer te expliciteren. Daarnaast zou de school een aantal studiedagen voor docenten laten wijden aan aspecten van huiswerkdidactiek. Deze studiedagen zouden in het teken kunnen staan van: een vast tijdstip/moment in de les waarop de docent huiswerk opgeeft, afspraken maken over differentiatie op gebied van huiswerk en het vastleggen dat alle docenten het huiswerk moeten evalueren en het moment waarop. Het Broeklandcollege zou ook digitale mogelijkheden kunnen bieden voor leerlingen die niet aanwezig waren in de les, zodat ze op deze wijze na kunnen gaan welk huiswerk is opgegeven. Ook moet worden vastgelegd op welke plekken in de school leerlingen aan huiswerk kunnen werken en de school kan ouders via mondelinge en schriftelijke voorlichting stimuleren om thuis een prettige leeromgeving te creëren. Tevens zouden de begeleidingsmogelijkheden uitgebreid kunnen worden voor leerlingen met huiswerkmoeilijkheden, de leerprestaties van leerlingen en de bijdrage van huiswerk daaraan kunnen alleen verbeteren als afgesproken huiswerkbeleid ook binnen de gehele schoolorganisatie ten uitvoer wordt gebracht.

Literatuurlijst

Bempechat, J. (2004). The Motivational Benefits of Homework: A Social-Cognitive Perspective. *Theory Into Practice*, 43 (3), 189-196.

Broeklandcollege (2012). Schoolgids: Schooljaar 2012-2013. Hoensbroek: Broeklandcollege.

Cals College (2012). *Docentenhandleiding*. Nieuwegein: Cals College.

Cals College (2011). *Leerlingenstatuut*. Nieuwegein: Cals College.

Cals College (2012). *Schoolgids 2012-2013*. Nieuwegein: Cals College.

Carbooncollege Broekland (2010). *Leerlingenstatuut Carbooncollege Locatie Broekland*. Hoensbroek: Carbooncollege Broekland.

Carbooncollege Broekland (2009). *Leerlingenstatuut Carbooncollege Locatie Broekland*. Hoensbroek: Carbooncollege Broekland.

Carbooncollege Broekland (2009). *Schoolgids: Schooljaar 2009-2010*. Hoensbroek: Carbooncollege Broekland.

Cooper, H., Lindsey, J.J., Nye, B., & Greathouse, S. (1998). Relationships among attitudes about homework, amount of homework assigned and completed, and student achievement. *Journal of Educational Psychology*, 90 (1), 70-83.

Cooper, H., & Valentine, J. C. (2001). Using research to answer practical questions about homework. *Educational Psychologist*, 36 (3), 143-153.

Homework Literature Review: Summary of key research findings. (2004). Queensland: Department of Education and the Arts.

Hoogeveen, P., & Winkels J. (2005). *Het didactische werkvormboek: variatie en differentiatie in de praktijk*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

Inspectie van het Onderwijs (2012). *De staat van het onderwijs: Hoofdpijnen uit het Onderwijsverslag 2010/2011*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Inspectie van het Onderwijs (2013). *De staat van het onderwijs: Onderwijsverslag 2011/2012*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Keith, T.Z., & Cool, V.A. (1992). Testing models of school learning: Effects of quality of instruction, motivation, academic coursework, and homework on academic achievement. *School Psychology Quarterly*, 7 (3), 207-226.

Neuwahl, N.M.E., & Bogaart, P.H.M. van den. (1989). *Huiswerk*. Leiden: Uitgeverij Martinus Nijhoff.

Onderwijsraad (2007). *Presteren naar vermogen*. Den Haag: Onderwijsraad.

Ponte, P., & Veen, A.F.D. van. (1994). *Intensieve leerlingbegeleiding: Schoolstrategieën in het voortgezet onderwijs*. Leuven/Apeldoorn: Garant.

Reuters. (2012). *Young teens in U.S. use mobile devices for homework*. Geraadpleegd op 30 maart 2013, van <http://www.reuters.com/article/2012/11/28/us-technology-tweens-mobiles-homework-idUSBRE8AR1DC20121128>

Rooijen, A. van., & Ven, M. van den. (2007). Het is niet jouw huiswerk en andere tips voor coachende ouders. NKO. Het is niet jouw huiswerk. *Kopieerfolder voor ouders*. Den Haag: Nederlandse Katholieke Vereniging van Ouders (NKO).

RTL Nieuws. (2012). *Meer zittenblijvers door Facebook*. Geraadpleegd op 30 maart 2013, van http://www.rtl.nl/components/actueel/rtlnieuws/2012/11_november/22/gezondheid/Blijven_zitten_door_Facebook.xml

Sharp, C., Keys, W., & Benefield, P. (2001). *Homework: a Review of Recent Research*. Slough: NFER.

Simons, P. R. J., & Zuylen, J. G. G. (1992). *Handboek huiswerkdidactiek en geïntegreerd studievaardigheidsonderwijs*. Tilburg: MesoConsult.

Trautwein, U. (2007). The homework achievement relation reconsidered: Differentiating homework time, homework frequency, and homework effort. *Learning and Instruction*, 17 (3), 372-388.

Trautwein, U., Lüdtke, O. (2007). Students' Self-Reported Effort and Time on Homework in Six School Subjects: Between-Students Differences and Within-Student Variation. *Journal of Educational Psychology*, 99 (2), 432-444.

Veen, T. van der. (2002). *Lesgeven en zelfstandig leren*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV.

Vensters voor verantwoording – Gevonden op
http://www.schoolvo.nl/?p_schoolcode=41391-05FJ-001#

Verhoeven, J.C., Devos, G., Stassen, K., & Warmoes, V. (2003). *Ouders over scholen*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.

Veugelers, W., & Zijlstra, H. (1996). *Praktijken uit het studiehuis*. Leuven/Apeldoorn: Garant.

Warton, P.M. (2001). The forgotten voices in homework: Views of students. *Educational Psychologist*, 36 (3), 155-165.

Xu, J. (2005). Purposes for Doing Homework Reported by Middle and High School Students. *Journal of Educational Research*, 99 (1), 46-55.

Bijlagen

Bijlage a: Vragenlijst leerlingen

	Beleving en motivatie	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
01 (13)	Ik vind het leuk om met huiswerk bezig te zijn				
02 (15)	Ik krijg interessant huiswerk op				
03 (20)	Ik vind het erg als ik niet weet hoe ik mijn huiswerk moet doen.				
04 (07)	Ik vind het belangrijk om mijn best te doen met huiswerk	Helemaal niet	Niet zo	Wel	Heel erg
	Studiegewoonten	Nooit	Soms	Vaak	Altijd
05 (18)	Als ik met het huiswerk voor een vak ga beginnen, weet ik wat ik ervoor op heb gekregen				
06 (19)	Als ik met het huiswerk voor een vak ga beginnen, weet ik hoe ik het moet doen				
07 (17)	Ik vind het moeilijk om aan mijn huiswerk te beginnen				
08 (25)	Ik zit tijdens het huiswerk te denken aan dingen die me dwarszitten				
09 (26)	Ik zit tijdens het huiswerk te denken aan dingen die ik liever zou doen.				
10 (27)	Doordat er iemand in de kamer is of binnenkomt wordt ik afgeleid				
11 (28)	Door de tv of radio wordt ik afgeleid				
12 (45)	Na school wacht ik even voordat ik aan mijn huiswerk begin				
13 (46)	Na het avondeten wacht ik even voordat ik aan mijn huiswerk begin				
	Omgeving				
14 (10)	Mijn ouders (verzorgers) vragen of mijn huiswerk af is				
15 (08)	Als ik met mijn huiswerk bezig ben staat de radio of tv aan				
16 (39)	Als ik aan mijn huiswerk bezig ben, heb ik alleen de dingen die hiervoor nodig zijn op mijn bureau liggen				
17 (09)	Bij het maken van huiswerk word ik geholpen				
18 (06)	Waar maak je huiswerk meestal?	Eigen kamer alleen	Eigen kamer i.a.v. anderen	Huis-kamer alleen	Huis-kamer i.a.v. anderen
					Anders
	Begeleiding	Ja	Nee	Heel prettig	
19 (64)	Ik zou het prettig vinden (beter) te leren hoe ik zonder veel moeilijkheden huiswerk kan maken				
20 (66)	Ik zou het fijn vinden als op school een uurtje huiswerkbegeleiding is				
21 (68)	Maak je huiswerk beter als het wordt nagekeken?				

Bijlage B: Vragenlijst docenten

Herkenbaarheid huiswerkvisie/beleid		Een duidelijk vanuit de directie geformuleerde visie	Een onduidelijke visie, deze zou verbeterd moeten worden	Geen visie, is ook niet nodig	Geen visie, wordt op prijs gesteld
01	Welke visie kent de school m.b.t. huiswerk?	0			
02	Welk beleid kent de school m.b.t. huiswerk?	Een duidelijk beleid	Een onduidelijk beleid	Er is geen beleid	
03	Vindt u dat de school voldoende aandacht besteed aan huiswerk, is de kwaliteit van begeleiding adequaat?	Ja, ruim voldoende	Ja, maar niet altijd	Nee	
Opgeven en nakijken van huiswerk					
04	Wordt er genoeg huiswerk opgegeven?	Ja, ik vind dat ik genoeg huiswerk opgeef	Nee, ik vind dat ik onvoldoende huiswerk opgeef	Nee, ik geef teveel op	
05	Hoe geeft u huiswerk op? Wordt er een duidelijke structuur gehanteerd?	Altijd op dezelfde wijze met een duidelijke structuur en uitleg	Altijd op een andere wijze.		
06	Op welk tijdstip geeft u huiswerk op?	Aan het begin van de les	Aan het eind van de les	Wisselt	
07	Evalueert u het opgegeven huiswerk?	Ja	Nee	Wisselt	
Motivatatie leerlingen					
08	Zijn de leerlingen goed gemotiveerd voor huiswerk en maken leerlingen in voldoende mate het huiswerk?	Ja, de leerlingen zijn goed gemotiveerd en maken in voldoende mate huiswerk.	Nee, de leerlingen zijn niet goed gemotiveerd en maken in onvoldoende mate huiswerk		

Bijlage C: Nawoord

Het viel me op dat het schrijven, taalkundig gezien, mij gemakkelijk afging. Daarnaast heb ik goed contact onderhouden met mijn stageschool. Ook was ik tevreden over de diepgang van mijn onderzoek. Al was ik liever nog uitgebreider erop ingegaan. Dit is wellicht ook een valkuil. Ik wilde graag veel aspecten meenemen in het onderzoek. Wel heb ik gemerkt dat het naast een fulltime baan best pittig is om aan een dergelijk onderzoek te werken. Omdat ik ook meer passie haal uit het lesgeven dan aan het doen van onderzoek, was het soms lastig mijn werkzaamheden aan de kant te schuiven voor mijn studie. Vanuit de opleiding is ook weinig geleerd over het doen van onderzoek. Inlezen over het doen van een onderzoek vergde ook nog eens extra tijd. Ik had het prettig gevonden als er vanuit de opleiding meer aandacht gedurende de vier jaar was besteed hieraan. Nu overviel het mij een beetje. Ik heb hierdoor wel geleerd dat zelfstudie ook een mogelijkheid is om meer kennis op te doen. Je hebt er alleen wel voldoende tijd en discipline voor nodig. Een volgende keer zou ik een onderzoek gemakkelijker kunnen uitvoeren omdat ik meer ervaring heb. Dit zou ook meehelpen bij het opstellen van vragenlijsten en het beter kaderen van een onderzoek.